Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 18 (1018) ♦ Субота, 28 січня 1995 року ♦ Ціна договірна

ТЕПЕР НАШ ЛОКОМОТИВ - ФОНДОВИЙ РИНОК І БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

У Києві закінчив свою роботу міжнародний симпозіум «Сучасний фондовий ринок України: засоби та механізми його запровадження». Перед його учасниками виступив Президент України Леонід Кучма.

Серед тих змін, які відбулися, Президент України виділив чітку визначеність вибраного шляху, впевненість суспільної думки, ділових кіл, всієї громадськості як в Україні, так і за рубежем, у тому, що саме шляхом реформ буде розвиватися наша економіка, що ці процеси незворотні, що їх масштаби та темпи здійснення будуть неухильно нарощуватися.

Він запевнив: «Я, як Президент України, являюсь гарантом цих перетворень. Я взяв усю повноту відповідальності за їх здійснення на себе і ніколи не відступлюсь від цього».

Локомотивом економічних перетворень, за словами Президента, повинні стати дві взаємопов'язані структури — фондовий ринок і банківська система.

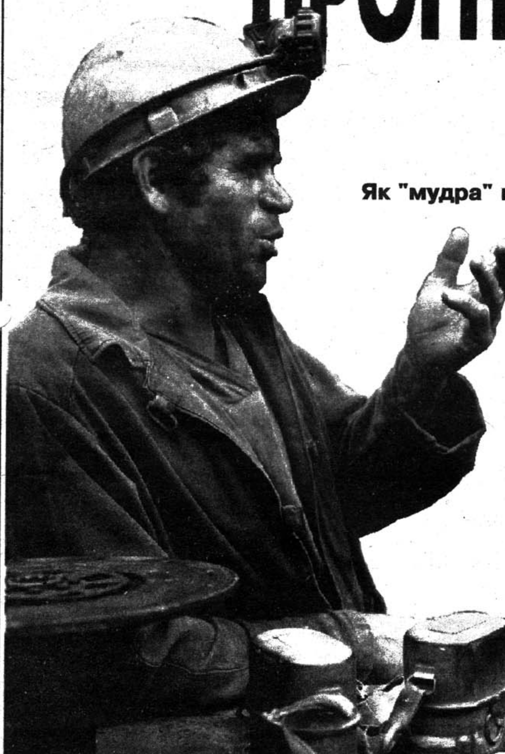
Під знаком боргів

Україна — держава боржників і країна-боржник. Але якщо з громадян можна витягнути борг, заславши в гості рекет або продавши їхнє майно з молотка, то державі-боржнику, доводиться клянятися.

Цього тижня Президент України Леонід Кучма був змушений відвідати Кремль. Президент Борис Єльцин в черговий раз продемонстрував своє розуміння протоколу і дозволив собі, м'яко кажучи, занадто вільну манеру спілкування з Президентом незалежної держави, що не забарилося продемонструвати «Останкіно».

(Закінчення на 2-й стор.)

ПРОГНОЗОВАНИЙ ОБВАЛ

Як "мудра" політика в паливно-енергетичній галузі довела "до ручки" єдине в Україні виробниче об'єднання з видобутку бурого вугілля

(Читайте на 6-й стор.).

Нерентабельні шахти закриватимуться

Міністерство вугільної промисловості України має намір зробити більш жорсткою політику закриття нерентабельних шахт Донбасу.

1994 року Держвуглепром України відібрав 21 шахту (з них 12 — у Донецькій області) з низькими техніко-економічними показниками.

Для цих шахт було встановлено нормативи щодо зростання продуктивності праці і зниження собівартості. У разі невиконання таких нормативів, шахти планують поетапно закрити.

«Шахти, які Держкомітет з вугілля планував закрити у перспективі, ми плануємо закрити найближчим часом, а на деяких збиткових шахтах роботи буде зупинено у 1995-1996 роках», — сказав в інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна» заступник міністра вугільної промисловості Олександр Поштук.

Питання закриття нерентабельних шахт розв'язуватиметься також у об'єднаннях «Антрацит», «Селидіввугілля», «Стахановвугілля» і «Дзержинськвугілля». Остаточний перелік шахт, які підлягають закриттю, буде сформовано у січні 1995 року. О. Поштук вважає, що таких шахт може бути близько 10—15. Він також підкреслив, що закриття шахт не спричинить зниження видобутку вугілля.

Зажевріла надія: обійдемось своїми енергоносіями

Головною проблемою енергетичного комплексу України залишається відсутність коштів, потрібних для закупівлі за кордоном палива для роботи електростанцій, повідомив журналістам у Києві міністр енергетики та електрифікації України Вілен Семенюк.

Через це 1994 року було вироблено електроенергії 201.406 млн. кіловат-годин, що на 11,7% менше, аніж 1993-го.

Встановлена потужність підприємств енергетичного комплексу становить 54,2 млн. кіловат-годин, і вони здатні працювати на повну потужність, зазначив міністр.

Дефіцит фінансів викликаний неплатежами споживачів, а також у 5—6 разів заниженими порівняно з реальною собівартістю цінами на електроенергію для населення.

1995 року планується виробити 210 млрд. кіловат-годин. З них 72 — на АЕС. Для нормальної роботи теплових електростанцій потрібно 40 млн.тонн вугілля, з яких 30 млн. забезпечать українські постачальники, а 10 млн. треба буде купувати в імпортерів. Так само, як і 20 млрд. кубометрів газу і 5 млн. тонн мазуту.

Міністр зазначив, що у найближче десятиріччя передбачається зменшити залежність української енергетики від імпортних енергоносіїв. Зокрема, передбачається, що частка електроенергії, яка виробляється за рахунок газу і мазуту, буде меншою 10%. Нині — більше 30%.

Візит тижня

Під знаком боргів

(Початок на 1-й стор.).

Потім прес-секретар Президента Михайло Дорошенко запевняв українських журналістів, що решта розмови, яку по телебаченню не транслювали, пройшла у дружній і невимушеній обстановці. Президенти домовилися про підписання угоди «Про принципи торгово-економічного співробітництва у 1995 році» (тож енергоносії до України надходитимуть), Борис Єльцин пристав на пропозицію Леоніда Кучми щодо базування Чорноморського флоту: у Севастополі може перебувати флот Росії, але Севастополь не буде місцем їхнього базування. Єльцин навіть пообіцяв, що нерозв'язане питання про подвійне громадянство, яке затримує підписання довгострокового договору про дружбу і співробітництво, буде винесено за його межі, як не предмет такого документа.

По зустрічі президенти розпрощалися, домовившись, що відтепер зустрічатимуться мало не щомісяця, і роз'їхалися у своїх справах: Кучма до Варшави, Єльцин до Липецька. Зі зміною місця перебування змінилися і думки Президента Росії: не минуло і трьох днів, як він пообіцяв своїм громадянам, що питання про подвійне україно-російське громадянство розв'яжуть найближчим часом, інакше він не підпише ... договір про дружбу.

Обіцянки-цяцянки? Можна, звичайно, списати мінливість у зовнішній політиці Російської Федерації на забудькуватість Єльцина. Але, з другого боку, Росія може дозволити собі диктувати умови: ми її боржники, а вона забезпечує близько 80 відсотків наших потреб в енергоносіях.

Скажете, всі держави живуть з боргами? Але не кожна країна не може хоча б призупинити зростання свого боргу (за січень на 70 млн. доларів).

Хоч-не-хоч, доводиться робити висновки з подій, які відбуваються у Чечні. Перший віце-прем'єр-міністр Євген Марчук запевнив, що висновки уже зроблені, поглиблений аналіз проводиться і що Україна збирається заблокувати усі видимі причини, котрі можуть призвести до чеченського сценарію розвитку подій. Віце-прем'єр-міністр Ігор Митюков пообіцяв, що 1995 рік стане початком виплачування Україною зовнішнього боргу, цьому сприятиме нова програма ринкових перетворень.

Але чи не стануть і ці обіцянки — цяцянками? Варто розпочинати діяти раніше, до того, коли під тягарем боргів Україну буде легше зафарбувати на карті, ніж піднести її економіку (і, відповідно, авторитет) хоча б в очах найближчих сусідів.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Торгуватимемо свідомо

У Харкові відбулося підписання Угоди між урядами України і Російської Федерації про співробітництво прикордонних областей двох держав.

Керівники 5 українських і 6 російських областей в ході попередніх зустрічей домовилися про те, що вживатимуть всі заходи для вільного руху у прикордонних областях товарів, послуг, вироблених у межах прикордонних областей і призначених для споживання на їхній території.

Передбачається також провести структурні перетворення в економіці прикордонних областей на основі створення у різноманітних галузях міжрегіональних акціонерних компаній, фінансово-промислових груп, спільних підприємств.

Передбачається спростити процедури прикордонного митного, міграційного контролю по відношенню до громадян, що постійно проживають у своїх областях, сприяти розробленню і впровадженню спеціалізованих природоохоронних програм і проектів, особливо в екологічно небезпечних районах, розвивати взаємовигідне співробітництво в гуманітарних галузях, у правових відносинах.

Парламентська хроніка

Закон буде. А кошти?

Денне засідання 26 січня

Депутати знову повернулися до обговорення проекту закону про оренду майна державних підприємств та організацій і після недовгої полеміки все-таки прийняли його в першому читанні. А далі розпочалася гостра дискусія про те, вносити чи не вносити на розгляд сесії проект закону про оплату праці, запропонований головою Федерації профспілок України народним депутатом О.Стояном. Проти обговорення даного питання, як повідомив Голова Верховної Ради України Олександр Мороз, виступив Кабінет міністрів. Окремі депутати, які дотримувалися такої ж позиції, аргументували її тим, що законопроект не обговорювався в комісіях. Однак після того, як пропозицію Олександра Стояна поставили на голосування, розпочалося обговорення документа.

Питання це, як зазначив доповідач, народний депутат Олександр Стоян, надзвичайно важливе, оскільки виданий ще у грудні 1992 року декрет про оплату праці не зорієнтований на ринкові й трудові відносини, що склалися на сьогодні. Окрім того, він фактично дає урядові всі права на монопольне прийняття будь-яких рішень у сфері організації і регулювання заробітної плати. 1993 року Верховна Рада минулого скликання прийняла відповідне рішення і доручила Кабінетові міністрів розробити і подати на розгляд сесії проект закону про оплату праці. Потім таке доручення давалося ще раз, однак Кабінет міністрів так і не створив проект.

На сьогодні повністю деформоване співвідношення між мінімальною і середньою заробітною платою. Воно становить 1 до 50 і більше. У той же час у світовій практиці — 1 до 8. Частка фонду оплати праці у собівартості продукції промисловості впала до 5 — 7 відсотків, а на окремих підприємствах — менше 1.

Зазначалося, що низька ціна робочої сили стала гальмом на шляху впровадження науково-технічних досягнень, зростання продуктивності праці і зацікавленості працівників у її результатах. Отже, низька заробітна плата не лише не забезпечує нормативне відтворення робочої сили, а й гальмує виробництво та ринкові перетворення.

Законопроект передбачає створення принципово нових правових, економічних і організаційних засад державної політики у сфері оплати праці. Він встановлює механізми визначення основних складових системи оплати праці, які мають ринкову спрямованість і враховують міжнародні норми. Запропоновано також скасувати штучний поділ заробітної плати на основну і додаткову, захистити її в умовах інфляції через механізм індексації.

Виступаючи в обговоренні законопроекту, народні депутати пропонували ряд змін і доповнень. Щоправда, незрозуміло, звідки все-таки можна буде брати щомісяця 100 трильйонів карбованців, щоб закон почав працювати.

Парламентарії прийняли закон у першому читанні.

Василь ТУГЛУК.

З податками треба щось робити

Ранкове засідання 27 січня

Хоча спершу депутати відмовилися від ранкової «розминки», згодом усе-таки вирішили обмінятися думками з приводу тих чи тих подій. Більшість звернула увагу на повідомлення ряду засобів масової інформації про виїзд колишнього президента АСК «Бласко» П. Кудюкіна за кордон. Вони запропонували головуючому заслухати інформацію Генеральної прокуратури, СБУ та Міністерства внутрішніх справ про те, чому ці відомства не перешкодили виїздові з України П. Кудюкіна, а також колишнього в.о. прем'єр-міністра Ю. Звягільського.

Олександр Мороз поінформував депутатів про зустріч із керівниками фракцій.

Потім Верховна Рада перейшла до розгляду питань порядку денного.

Начальник Головної державної податкової інспекції, заступник міністра фінансів В. Ільїн виступив з інформацією уряду про концепцію податкової політики в Україні.

Депутати задали доповідачеві ряд запитань.

Обговорення інформації показало, що депутати не підтримують концептуальний підхід уряду до реформування податкової схеми. Так, В. Ландик наголосив, що «нинішня податкова політика призводить до зупинки підприємств». Він розповів про податки, які існують у країнах, що називаються «азіатськими драконами».

В. Лановий звернув увагу, що сукупний податок у зв'язку з новою податковою політикою ситуацію з виробництвом не змінить.

Про небезпеку задавити виробництво непосильним податковим пресом говорили і Й. Вінський, і А. Мостиський, який, зокрема, запропонував дати протокольні доручення прем'єр-міністрові, аби той у лютому доповів Верховній Раді проект податкового кодексу, без чого неможливо прийняти нормальний закон про бюджет.

Н. Вітренко вважає, що 80% населення не сплачує податки.

О. Рябченко не погодився з виступами своїх попередників, підкресливши, що ідеологію податкової політики треба розглядати після розробки концепції розвитку економіки України.

В обговоренні взяв участь і ряд інших депутатів.

Володимир КОРОЛЮК.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Комісія з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією розглянула питання про грубі порушення чинного законодавства України керівництвом «Укрзалізниці», а також факти фальсифікації у відповідях Генеральної прокуратури України на депутатські запити народного депутата України Анатолія Єрмака.

Мова, зокрема, про те, що на об'єктах «Укрзалізниці» було створено ряд комерційних структур, співзасновниками яких виступали деякі посадові особи залізниці та їх близькі родичі. Так, при безпосередньому сприянні колишнього президента «Укрзалізниці», а нині начальника Південно-Західної залізниці Б.Олійника були започатковані фірми «Сітан», «Інтер-СВН», «Інтуртранском» та інші, результати діяльності яких призвели до значних збитків державі.

Народний депутат Анатолій Єрмак навів такий приклад. Між Південно-Західною залізницею і акціонерним товариством Стройленського гірничо-збагачувального комбінату (Росія) було підписано договір № 2 від 8.08.94 р., яким, мовою юристів, державі завдано збитків в особливо великих розмірах. Генеральний прокурор України В.Дацюк у листі-відповіді запевняє народних депутатів, що в результаті цієї угоди збитків не було. Насправді ж, як засвідчує офіційний документ фінансово-економічної служби Південно-Західної залізниці, на їх рахунок кошти не надходили, а 400 мільйонів рублів перераховано одному з російських підприємств.

Це лише один із багатьох фактів правопорушень на «Укрзалізниці». Тому, заслухавши і обговоривши інформацію народного депутата А.Єрмака і старшого прокурора Управління нагляду за дотриманням законів на транспорті Генеральної прокуратури України Т.Мнишенко, Комісія прийняла рішення доручити Генеральному прокурору України створити спеціальну слідчо-оперативну групу для розслідування зловживань посадових осіб «Укрзалізниці». Вирішено узагальнити відповіді Генеральної прокуратури України на депутатські запити членів Комісії та підготувати відповідну інформацію Президентові України і Голові Верховної Ради України.

Окрім цього, Комісія має намір надіслати Президентові України клопотання про створення окремого державного органу по розслідуванню фактів корупції та організованої злочинності — Національне бюро розслідувань. На думку Комісії, в цьому є нагальна потреба.

Стан платіжної дисципліни та виплати заробітної плати працівникам вугільної промисловості був розглянутий на засіданні Комісії з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку, на якому були також присутні і представники шахтарських колективів.

На 18 січня цього року заборгованість вугільній галузі з боку державних підприємств складає 16,5 трильйона карбованців. Через несплату боргів шахтарські колективи знаходяться в скрутному економічному становищі.

За підсумками розгляду цього питання Комісією підготовлено звернення до Президента України та уряду щодо негайного вирішення та виправлення становища, яке склалося у вугільних регіонах.

29 січня — День працівників пожежної охорони

Професія — вогнеборець

Напередодні професійного свята — Дня працівників пожежної охорони України, яке, починаючи з цього року, відзначатиметься 29 січня, — на запитання кореспондента відповів начальник Головного управління державної пожежної охорони МВС України, генерал-майор внутрішньої служби Віктор ПОПКОВ.

— Вікторе Івановичу, Україна однією з перших серед країн СНД прийняла Закон «Про пожежну безпеку». Як би ви охарактеризували цей документ?

— Закон уперше (на цьому хотів би наголосити особливо) чітко визначає, на кого покладена відповідальність за забезпечення пожежної безпеки на підприємствах, в установах, житлових приміщеннях.

— А яка пожежна обстановка нині?

— Загалом минулого року зареєстровано 51749 пожеж, під час яких загинуло 1727 чоловік, з них 158 — діти.

— Відомо, що без належної матеріально-технічної бази вирішувати головне завдання — забезпечувати пожежну безпеку — неможливо. Як справи із цим?

— Це одне із найболючіших і найактуальніших питань. Гостро стоїть справа і з поповненням автопарку новими пожежними машинами: сьогодні у підрозділах не вистачає 20 відсотків машин. А з тих, що маємо, половина виробила свій матеріальний ресурс і підлягає списанню. Через відсутність коштів у минулому році за рахунок державного бюджету ми придбали лише 17 машин, а потрібно 1465. Тож доводиться викручуватися: розробляємо та виготовляємо спецмашини на базі КрАЗу, у Росії придбали 15 автомобілів УАЗ-333. На їх основі Лубенський завод «Агроремаш» виготовляє штабні автомобілі. Дослідний зразок такого автомобіля вже пройшов експлуатаційні випробування. Передали на завод документацію для організації виробництва машини газодимозахисної служби на базі автобуса ЛАЗ-697, автомобіля швидкого реагування на шасі УАЗ-452, іншої техніки та спорядження. В той же час Прилуцький завод «Пожмашина» не в змозі задовольнити попит на спецавтомобілі. Крім них, нам не вистачає пожежних рукавів, піноутворювачів, хімпоглиначів, бензину та іншого.

— Вікторе Івановичу, серед наших читачів, напевно, є бажаючі опанувати професію приборкувача вогню. Куди їм слід звертатися?

— Минулого року пожежно-технічні навчальні заклади закінчили близько 600 спеціалістів. Вони вчилися у Харківському інституті пожежної безпеки, у пожежних училищах Львова та Черкас, а молодших командирів пожежної охорони готують в училищах профпідготовки Києва, Вінниці та Луганська. Тож будемо раді молодому поповненню.

Інтерв'ю вів Володимир ЕННАНОВ.

Символ ганьби і спокути

У Кракові та інших містах Польщі завершилися торжества, присвячені 50-літтю визволення радянськими військами табору смерті «Освенцім». У заходах, що відкрилися зустріччю державних делегацій і лауреатів Нобелівської премії миру в Сенаторній залі замку «Вавель», брали участь президенти більш як десяти країн, серед яких Білорусь, Литва, Німеччина, Україна, глави парламентів та урядів. Українську делегацію очолював Президент Л. Кучма. Відбулися його переговори з президентами Польщі Л. Валенсою та Білорусі О. Лукашенком.

Концтабір «Освенцім» для німців — «символ глибокої ганьби», заявив віце-канцлер, федеральний міністр закордонних справ ФРН Клаус Кінкель. Він виступив у зв'язку із згадуваними торжествами.

ЧЕЧНЯ: відлуння подій

Невдоволення зростає

Федеральні російські війська продовжують бойові дії на лівому березі річки Сунжа, намагаються оволодіти північно-східною частиною Грозного. Водночас збройні формування Дудаєва закріпилися на стратегічно важливих пунктах поблизу тунелів, мостів та інших транспортних комунікацій у гірській частині Чечні. Загони чеченців із бронетехнікою відходять у гори для ведення партизанської війни.

Економічна й соціальна рада Європейського Союзу висловилася за економічні санкції проти Росії у зв'язку з «використанням грубої військової сили» проти цивільного населення Чечні.

Звітує депутат

Юрій ТИХОНОВ, народний депутат України, Дніпропетровщина, в/о №101

Платон мій друг...

Те, що я обіцяв виборцям, те, що визначив у передвиборчій програмі, гадаю, виконую. Наприклад, напередодні виборів я відстоював перед людьми ідею приватизації як основу реформування економіки — аж до визнання землі товаром. Ось ці питання я й обстоюю у Верховній Раді, зокрема, працюючи в аграрній комісії.

Багато часу віддаю також роботі в окрузі. Що б там не казали, а реалії життя змушують ходити по міністерствах, відомствах, щоб вирішити питання газифікації, інші невідкладні, конкретні справи, що з'являються у містах і селах, де живуть мої виборці. Доводиться мати справу і з прокуратурою, судами, оскільки з безліччю справ, зокрема цивільних, зволікають не місяцями — цілими роками.

Ще раз кажу: знаю, що основна наша функція — працювати над законами, над виробленням нормативних актів, які полегшили б життя виробникам і конкретним особам. Але як я можу дивитися людям у вічі, коли знаю, що без моєї участі їм не справитися з нагальними клопотами?

Звичайно, левова частка моєї праці як депутата припадає на комісію. Адже саме тут витоки законів, на які чекають робітник і селянин, військовий і лікар, учитель і студент. Нині, наприклад, зосередився над пакетом проектів законів про оподаткування. Це найболючіше питання нашого життя. Хоч, зрештою, немає законів не актуальних.

Як би я оцінив ефективність своєї діяльності у законодавчому органі? Ну, десь на чотири з невеликим мінусом. Бо не все вдалося так швидко зробити, як хотілося. Думав, коли йшов сюди, що ми, не гаючи ані дня, швидко справимося з економічними законами.

Не вийшло. Бо багато існує перепон, які залежать не від нас. Та й ми у залі безліч часу гаємо. Часто довго дискутуємо там, де треба одразу голосувати. Адже кожен наперед визначається зі своєю позицією і хто б і скільки б його не переконував у протилежному, все одно проголосує по-своєму.

Немало часу приділяю і роботі в депутатській групі «Єдність», куди належу. Адже так хочеться, щоб ми менше сперечалися, а більше займалися ділом.

Голова Комісії з питань агропромислового комплексу Анатолій ДАНИЛЕНКО, характеризуючи роботу Юрія Тихонова, сказав:

— Ми порозумілися з перших днів. Юрій приваблює розсудливістю, ініціативністю, глибокими знаннями у сільськогосподарській сфері.

У нашій комісії він здобув авторитет людини-реформатора, сміливого й наполегливого в боротьбі за істину.

Ми глибоко аналізували проект закону про плату за землю, дискутували над ним як над основним законом, що регулюватиме інтереси сільського товаровиробника. Тут Юрій Тихонов проявив себе серйозним знавцем економіки і конкретного виробництва.

Він працює, справді, на постійній основі — у тому найвищому розумінні, яке ми вкладаємо у це поняття.

Христофор ГРУША, незалежний оглядач

Будь здорова, «Нова мова»

Вони мене розорили. Ось як це сталося. Я любив дивитися «Воскресенье», останкінську телепрограму, інформаційно й інтелектуально насичену й при тому — спокійну. І тут — минулої осені — на УТ-1 з'явилась «Післямова», нова годинна передача, з тих, що раз подивившись, вже важко відмовитись. Але от біда: обидві передачі йдуть одночасно, о 9-й вечора. Довелось придбати другого телевізора — щоб обсервувати паралельно. Але після першого ж порівняння «Воскресенье» не витримало конкуренції. Чи часто таке трапляється на УТ? Не варто було розорятися на другий телевізор. Втішає мене лиш те, що я керувався у своєму виборі не дешевим патріотизмом, а тим, що «Післямова» робиться просто краще.

Робить «Післямову» незалежна телекомпанія «Нова мова». Чим вони беруть публіку? А тим, що виправдовують моє (ваше, наше) бажання розібратись у пережитому за тиждень. І вмінням вибрати найсуттєвіше. Але головне — вони вірять у можливості ТБ і в те, що їхня публіка — розумніша й здатна зрозуміти більше, ніж заведено вважати. Назва «Нова мова» в цьому контексті— точніша й об'ємніша, ніж може здатися. Адже українське телебачення страждає не стільки від показу шароварів (чому б їх і не показувати?), скільки від недовіри до специфіки телевізійної мови. Іншими словами, наше ТБ надто олітературене, надто воно любить побалакати, його можна (іноді так навіть краще) слухати, а не дивитися. У «Нової мови» це не проходить. Це — телевізійне ТБ, побалакати тут теж уміють хвацько, але при цьому завжди дбають про розкішний, вишуканий, контрастний відеоряд. Згадайте хоча б той сюжет про наше політичне життя, що давався на тлі репетицій симфонічного оркестру. Хтось, можливо, розсердився, але гарно було зроблено, не причепишся. Після такого мені хочеться хоч на хвильку побути О.Морозом або Л.Кучмою або ще кимось — щоб дізнатися: що відчувають розумні люди отакого рівня, дивлячись отаку телепередачу, — коли часом і розсердитись хочеться, але при цьому не можна не оцінити майстерності авторів? Як би там не було, а враження таке, що наші політики у «Післямові» бувають відповідальнішими за свій імідж і цікавішими, ніж на трибунах, їй-Богу.

... Ще що завжди приємно відчувати — це молодість «нововмовців». Більшості з них нема тридцяти. Очолює компанію Сашко Ткаченко, колишній «гартівець». Такі речі, як «Нова мова», не створиш указом — це або виникає природно або не виникає зовсім.

... Стрибожило, що у деяких програмах телепередач на нинішній тиждень не позначена «Післямова». Невже — причинили віконце? Ні, виявилось — випадковість. Отже, завтра о 9-й вечора я вас вмикаю.

На фото Сергія КОВАЛЬЧУКА: найстарший і наймолодший у «Новій мові» — Олександр Ткаченко та Захар Бутирський.

Віталій АБЛІЦОВ, «Голос України»

Точка зору

ЖЕРТВИ... ПОЛІТИЧНОГО РОМАНТИЗМУ

29 січня 1918 року сталася Крутянська трагедія

Політолог Володимир Кулик вводить в українську публіцистику поняття «обтяженість Крутами», маючи на увазі вплив болючої пам'яті програних визвольних змагань на не завжди адекватні дії певних суспільних груп на загрозу українській державності. Загибель київських юнаків від куль та багнетів більшовицького загону Муравйова — червона сторінка в нашій історії. І оскільки до цієї дати щороку привертається закономірна увага, глянемо на неї прискіпливіше й ширше. Адже чи всі уроки з минулого ми засвоюємо?

Найперше — міжнародний аспект, тло світової політики. 8 січня 1918 року президент США Томас Вудро Вільсон звернувся до конгресу з програмою миру, або так званими «14-ма пунктами». Фактично це була відповідь на «Декрет про мир», написаний В. Леніним і прийнятий у жовтні 1917 року. Що ж пропонував Т. В. Вільсон? «Настав час морального кульмінаційного пункту і вирішальної війни за людську свободу... Ми хочемо, щоб на світі були забезпечені умови життя для кожного миролюбивого народу, який, як наш, бажає жити своїм власним життям, визначати свої власні системи, мати запевнення в справедливості і чесності з боку інших народів світу та проти сили і егоїстичної агресії. Вільне, об'єктивне і цілковито безсторонне розв'язання усіх вимог колоній, на основі точного дотримання принципу, який вирішує всі питання про незалежність... гарантувати політичну незалежність і територіальну недоторканність як великих, так і малих держав... Це принцип справедливості для всіх народів та національностей і їхнього права жити на рівних умовах у свободі й безпеці разом, чи вони сильні чи слабкі».

Зрозуміло, що виступу американського президента передувала відповідна пропагандистська підготовка, і вона мала результат не тільки в Америці, але й в Європі. Відгукнулися на неї й лідери Української Народної Республіки на чолі з М. Грушевським, хоча, як відомо, офіційні США устами міністра закордонних справ Лансинга заявили, що є єдиний російський народ і що всі народи колишньої імперії повинні жити в федерації, як Сполучені Штати. США, на противагу Великобританії, Франції, Аргентині та країнам Центрального блоку, не визнали УНР.

Ідея всесвітнього миру заворожила лідерів УНР. В IV Універсалі Центральної Ради читаємо, зокрема: «... армія буде демобілізовуватися, поручаємо розпустити солдатів, а після затвердження мирових договорів розпустити армію зовсім...» Це було проголошено 22 січня. Трагедія під Крутами сталася 29 січня. Через тиждень!

Саме лідери Центральної Ради гальмували створення української армії, яка в ті часи налічувала понад чотири мільйони чоловік. Така мілітарна сила не тільки б захистила Україну від більшовицької Росії, але й могла б стати гарантом миру в Європі. «Не треба в дану історичну хвилину, — говорив В. Винниченко ініціаторам створення армії УНР, — відокремлювати долі України від долі Росії. Будьмо на висоті нашої національної гідності, щоб ніхто не кинув нам докір національної пристрасті і виключності».

«Беріть владу в свої руки! Та будьте ж сильні, тверді, будьте справжнім урядом!» — звертались учасники II Військового з'їзду до лідерів Центральної Ради. Але ті не виявляли рішучості. І 17 грудня 1917 року більшовицька Рада Народних Комісарів надіслала до Києва відомий ультиматум, а фактично оголосила війну Україні. Російська армія на чолі з Антоновим-Овсієнком розпочала наступ на Україну.

Більшовики захопили Харків, Полтаву... В цей же час генеральний секретар з військових справ УНР Микола Порш демобілізував всі частини регулярної української армії. Таким чином 60-тисячний Перший Український Корпус, Сердюцькі полки, полки імені Павла Полуботка і Богдана Хмельницького, які в той час поверталися з фронту, і всі інші частини перестали існувати протягом кількох днів.

30-тисячна більшовицька армія підійшла до Києва. Столицю нікому було захищати...

Сотня студентського куреня, що вийшла назустріч «красі і гордості революції» (В. Ленін) морякам-більшовикам, звичайно ж, не змогла вистояти в нерівному бою... Потім були й урочисті похорони, й хвилюючий виступ Михайла Грушевського, але була втрачена незалежність України.

Держави будують не дилетанти в політиці, не романтичні пацифісти й не прихильники найблагородніших ілюзій...

Український радянський енциклопедичний словник так подає Крутянську трагедію: «29 січня 1918 року радянські загони розгромили війська Центральної Ради, після чого 8 лютого визволили Київ».

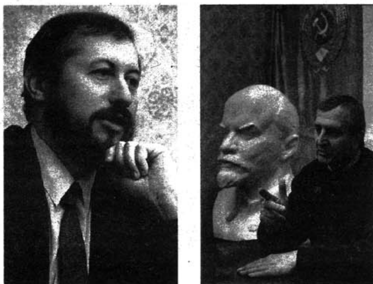
На фото: похорон крутянських сміливців. Київ, січень 1918 року.

Діалоги

«ЧЕРВОНИЙ» ГЛУХИЙ КУТ?..

Сергій ПАВЛЕНКО, власкор «Голосу України»

Микола ЛЕБЕДИНЕЦЬ, секретар Чернігівського обкому КПУ

У вересні на зустрічі з компартійним активом Чернігівщини редактор тижневика «Комуніст» Адам Мартинюк привітав присутніх як представників другої «червоної» області України. Це означення з прихильністю і оплесками зустріли прибулі. Адже перемога лівих сил на Придесенні дійсно незаперечна: головою обласної Ради обраний член КПУ Петро Шаповал! Здобули вирішальний мандат довір'я комуністи і в багатьох Радах. Практично у всіх районах відновили свою роботу райкоми КПУ. Чимало комуністів, представників або прихильників лівого блоку було обрано від чернігівських округів депутатами до Верховної Ради. Як же живе «червона» область після виборів? Парадоксально, але факт: від оптимістичної післявиборчої ейфорії сьогодні майже нічого не залишилося. Грудневий пленум обкому КПУ констатував: «У дуже тяжкому стані перебуває Чернігівщина. Триває спад виробництва, зупиняються доведені до банкрутства державні підприємства, на межі розпаду колективні сільгосппідприємства. Занепадає духовність. Деградує культура і освіта. Зате процвітають на народному горі буржуазні та злочинно-мафіозні угруповання». Зрозуміло, звалити це все на демократів дуже важко. Як не крути, жодного рухівця, члена УРП і т.п. нема у владних структурах. Хто ж винен? Чому не виконуються передвиборчі обіцянки? З яких причин життя не поліпшується? Секретар Чернігівського обкому КПУ Микола Лебединець вважає, що головна причина кризового стану області, як він сказав на пленумі, «у зраді інтересів трудящої людини компартійною номенклатурою як у центрі, так і в регіонах». На партійному заході він виступив з різкою критикою голови обласної Ради. Отже, комуніст звинувачує у нинішньому складному економічному становищі членів КПУ? Погодьмося: є над чим подумати. Про це, а також про неординарну позицію партійця й веде мову наш власкор С.ПАВЛЕНКО з М.ЛЕБЕДИНЦЕМ.

— Миколо Яковичу, ще у червні у «Сіверщині» була опублікована моя стаття, в якій я, як мовиться, наче у воду дивився: прогнозував, що через кілька місяців члена КПУ Петра Шаповала свої ж однодумці назвуть зрадником, переродженцем. Адже він прагматик-реаліст, а тому, як би того не хотів, вже не зможе бути сліпим виконавцем ідеалістичних комуністичних догм і не набере у свою команду мітингових промовців. Я знаю, що голова обласної Ради вболіває, може, як ніхто, за область. Ось і перший вагомий результат його діяльності: нарешті завершено ремонт моста через Десну. Введено і ряд об'єктів, газифіковано майже 8000 осель. Але ж, зрозуміло, і Москва не одразу будувалась...

— На Петра Дмитровича Шаповала ми, комуністи, справді покладали великі надії. Вітаючи його з перемогою, обком КПУ, звичайно, сподівався, що у виконкомі станутьcя кардинальні зміни. Та нашим надіям не судилося збутися. Член обкому КПУ відразу після своєї перемоги попросив його звільнити від відповідального партійного портфеля: мовляв, нова посада цього не дозволяє. А далі Петро Дмитрович просто не вважав за потрібне зустрітися з членами бюро обкому і міськкому КПУ і порадитися, кого брати в свою команду. Всі кадрові призначення провів на власний розсуд! А де ж думка партійця?

— Ви ж, ідучи на дискусію зі мною, не питали дозволу в парторганізації?

— Ні.

— То чому ж Шаповал повинен це робити? Ваша ж партія, здається, базується не на колишніх тоталітарних принципах, а на новітніх, демократичних.

— Так, це вірно. Я — комуніст, але водночас, хай це для вас не звучить дивно, і демократ. Тобто я в КПУ, як і кожен її член, маю право на свою думку, на свою позицію і не боюсь її оприлюднити, не питаючи на те ні у кого дозволу. Безперечно. І Шаповал може що хоче говорити. Але він прийшов до влади при найактивнішій підтримці обласної партійної організації. Я вважаю, що все-таки розпоряджатися владою він не повинен самочинно, без впливу обкому КПУ.

— Свій подив щодо деяких призначень і я висловив Петру Дмитровичу. Але він пояснив, що старався підібрати у свою команду найкомпетентніших людей. Підказки ж однодумців з КПУ його не влаштували. Ті прізвища, які він назвав, мене теж здивували.

— А кого ж він набрав? Олександра Лисенка? Петра Сердюка? Володимира Бондаренка? Це все стара номенклатура. Причому, яка дискредитувала себе перед партійними масами. Я впевнений, що з нею Шаповал нічого доброго не зробить і не може зробити для області.

— Ви так різко звинувачуєте багатьох, забуваючи, що все-таки вони, попри наші симпатії й антипатії, фахівці з багаторічним стажем. Крім того, на відповідальних посадах є багато ваших «братів по духу» — комуністів, соціалістів за переконаннями або тих, хто їм співчуває.

— Жодного комуніста в облвиконкомі нема!

— А Шаповал?

— Його вже важко назвати після всього цього комуністом з великої літери. Взагалі, в облвиконкомі, як на мене, дуже багато членів КПРС — КПУ, які називають себе звучним словом «позапартійні». Є ще там велика група товаришів, що говорять про свою партійність, показують на сейфи, де тримають партійні квитки, але нічого не роблять в інтересах партії нової генерації. Таким партійцям справа КПУ потрібна, як зайцеві боти. Це, на мою думку, люди, які стали на шлях відступу від марксистсько-ленінської теорії, а то й зрадили її, як колишній секретар обкому КПУ, а нинішній заступник голови обласної Ради Микола Рудько. Адже він не поновив своє членство в КПУ.

— Миколо Яковичу, не поновило членство в КПУ понад 70 тисяч колишніх комуністів Чернігівщини! Це факт. Значить, люди зрозуміли, що з такою партією, ідеологією, котра постійно висуває якого-небудь вождя, а потім від нього відхрещується, наче від сатани, їм не по дорозі.

— Відразу хочу зауважити: ідеологія тут ні до чого. Марксизм-ленінізм найправильніше вчення, яке орієнтоване на людину праці, а не «жирних котів». У нашій ідеології ви не знайдете нічого антигуманного, антинародного чи антидемократичного. Навпаки, всі теоретичні положення спрямовані на побудову соціалістичного суспільства, де пануватимуть закони справедливості, добра, братерства. Інша справа, що виконавці марксистсько-ленінських постулатів не глибоко оволоділи першоосновами ідеології, здійснювали грубі порушення в ході їх реалізації. До того ж, у КПРС, як відомо, пролізло чимало кар'єристів, які передусім думали не про партійні, а про особисті справи. Це, будемо відверті, і біда, і трагедія партії, партійних мас. У свій час КПРС визнала згадані помилки і засудила їх. Тому нині першочергове завдання — добитися від усіх комуністів глибокого вивчення марксизму-ленінізму, новітніх комуністичних досліджень, які враховують реалії сьогодення. Ми будемо в стократ пильнішими і при прийманні в члени КПУ. Це убезпечить нас від помилок минулого.

— І все ж КПУ важко вірити. Хто дасть упевненість, Миколо Яковичу, що сьогодні ви нас закличете віддати свої голоси за комуністичного месію, а завтра його не оголосите зрадником? Адже ось пам'ятаю, як на Чернігівщині під час виборів досить активно діяли компартійні групи підтримки Леоніда Кучми. Тепер же комуністи президентський реформістський курс проголосили «антинародним». Свого висуванця Петра Шаповала теж усіляко паплюжите. А лівий Віталій Масол? Обком КПУ розпочав у його окрузі кампанію зі збирання підписів за його відкликання!

— Ми підтримували цих політичних діячів тому, що їхні виборчі програми загалом збіглися з інтересами КПУ. Міськком КПУ надіслав, наприклад, Леонідові Кучмі телеграму, в якій схвалив його позицію. Ми зробили немало, щоб Леонід Данилович здобув переважну більшість голосів від Чернігівщини. Однак він не виправдав нашого довір'я. На грудневому пленумі обкому КПУ не випадково йшлося про те, що наші земляки — Президент, прем'єр-міністр — та їхні прибічники більш енергійно, ніж екс-Президент Л.Кравчук, втілюють у життя політику зміни існуючого соціально-політичного ладу на капіталістичний. Фактично в Україні проголошена тотальна приватизація народного добра, впроваджена грабіжницька лібералізація цін, дозволена купівля-продаж землі, ведеться підготовка до знищення системи Рад народних депутатів. Зрозуміло, до такого антинародного курсу ми стаємо в чітку опозицію.

І в цьому разі КПУ не можна звинуватити, як КПРС, у тому, що, мовляв, вона підтримує лідера, який втратив авторитет, діє всупереч інтересам держави і трудящих людей. Часи загального схвалення — «одобряємо!» — минули. Якби партійні маси вчасно поставили на місце Й.Сталіна, М.Хрущова, Л.Брежнєва і особливо М.Горбачова, то ми нині жили б інакше. Хай вибачає Президент, але досвід минулого добре навчив комуністів. І нині, хоч як це нам буде важко, говоритимемо йому правду у вічі, діятимемо так, щоб КПУ згодом ніхто не звинуватив у лакействі, прислужництві. Ми партія, в якій на перший план висувається не диктатура апарату, а диктатура партійних мас.

— Не маю нічого проти вашої «правди у вічі». Кожна партія має право на свою думку, позицію. Проте, як на мене, КПУ починає вставляти палиці в колеса процесові президентських реформ... Навіть у «червоному» Чернігові всі переконалися, що тисячний колектив приватизованої «Сіверянки» і себе годує, і в бюджет міста дає значні кошти для пенсіонерів, освітян. То що в цьому поганого? Може, у цьому наш порятунок? Ви ж збираєте в обласному центрі збори робітників міста, на які, як мені відомо, прийшло їх усього-навсього чоловік 10–13, і паплюжите приватизацію, курс Президента. А потім висуваєте від цієї жменьки людей і «області» 25 делегатів на з'їзд робітників України в Києві! Я членові КПУ, машиністові електровоза Миколі Бойчуку сказав, що він, з огляду на це, не має морального права представляти чернігівське робітництво у Києві. Ніхто його на те не уповноважував. Правильніше було б усе це назвати з'їздом робітників-комуністів, уповноважених КПУ.

— Я не згоден з вами. Дійсно, на збори робітників обласного центру прийшло мало людей. Але нічого поганого у цьому нема: адже у залі сиділи представники трудових колективів. Ми маємо 31 протокол зборів робітників!

— Миколо Яковичу! Ну хіба це виправдання? Робітництво не підтримує ваших комуністичних планів.

— Ви дуже помиляєтесь. Постійте в чергах у магазинах — і переконаєтесь, що це не так. Масло з 1 січня стали продавати по 650 тисяч! Люди втомилися, збайдужіли від цього життя, негараздів. Треба ще знати специфіку чернігівського робітництва. Одною ногою робітник стоїть у місті, а другою — у селі. Поки у нього ще є кусень сала, він почувається люмпеном. Але прозріння остаточне скоро настане, і я впевнений, що робітничий клас ще скаже своє слово тим, хто хоче його капіталізувати, перетворити на мовчазне експлуатоване бидло. У КПУ приходитиме дедалі більше рядових робітників. Комуністи допоможуть авангардові нашого суспільства відчути себе фактичним авангардом, а не рабом новоявленої буржуазії.

— Мене насторожує і така деталь: ви всіляко відхрещуєтесь від своїх членів партії, які при владі, але разом з тим Чернігівський обком КПУ діє так, ніби він партія влади. Так, у всім знайомі часи обком визначав, кому дати зірку Героя, кому присвоїти звання заслуженого працівника УРСР і кого обрати депутатом Верховної Ради. А ось недавно Чернігівський обком КПУ делегував комуністів доктора історичних наук М.Куца, голову профкому Прилуцької райспоживспілки О.Пальоху, пенсіонера з Ніжина В.Сембура на II конгрес народів СРСР, що відбувся у грудні в Москві. Не самі ж комуністи представники українського народу.

— Відразу заперечу: наш обком, по-перше, не при владі. По-друге, і раніше обкоми не призначали видатних працівників Героями і т.п. Але вони всіляко сприяли тому, щоб праця хорошої людини була помічена, відзначена. Організатори II конгресу не звернулися, скажімо, до Руху, УРП, бо вони чітко знають, що саме ці організації сприяли розпаду великої держави. А ми, як партія трудящих, здорового глузду, на моє глибоке переконання, маємо моральне право представляти устремління українського народу, а не його зрадників. Адже принципово виступаємо за створення економічного союзу народів колишнього СРСР, об'єднання, яке змогло б відродити кращі традиції соціалістичних республік і зробити крок уперед передусім в економіці, духовній сфері.

— Все зрозуміло. Ви і сьогодні користуєтесь принципами «революційної доцільності». Чи не в цьому причина падіння авторитету вашої партії? Хоча на Чернігівщині трохи більше половини виборців підтримали лівих, але вже є явні ознаки того, що свої симпатії вони переосмислюють. Досить звернути увагу на таку деталь: газета «Комуніст» набрала в області лише 1200 передплатників, а місцева просвітянська і рухівська «Сіверщина» — 30 тисяч.

— Так це ж найдешевша газета!

— А вам що заважає зробити таку? Редактор «Сіверщини» і журналістський актив робили її у 1994 році на самому ентузіазмі, без гонорару, зарплати. А тому й здешевили видання. У «Комуністі» теж начебто ніхто не отримує оклади. А результат — бачимо який!

— Дозвольте уточнити: «Комуніст» — то республіканська газета! І тираж її в цьому році утричі зріс!

— А я про нашу область кажу. На мою думку, ця промовиста деталь — виразне свідчення того, що КПУ зі своїми опозиційними відірваними від життя ідеями зайшла у нашій області в глухий кут, переживає кризу.

— Швидше за все вам занадто хочеться такої кризи (сміється. — **Авт.**). Не діждете! Які мої контраргументи? Якби ви були на Красній площі Чернігова 7 листопада минулого року, то ви побачили б десятки тисяч людей, які прийшли висловити підтримку міській партійній організації, КПУ і заявити на повен голос про відданість ленінським ідеалам соціальної справедливості, побудови держави, щасливої для всіх. Так що ще не вечір!

— Миколо Яковичу, і я теж сподіваюся, що в Україні все-таки настануть кращі часи.

Чернігів.

Віктор ГВОЗДЕЦЬКИЙ, генерал-майор міліції, начальник Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України

БУДЕ ГІРШЕ, ЯКЩО ВЧАСНО НЕ ЗУПИНИТИ ЗЛОЧИНЦІВ

Сьогодні практично усі галузі економіки роз'їдають хабарництво, розкрадання, приховування валютної виручки, ухилення від сплати податків.

Перешкодою на шляху незаконного збагачення тіньових ділків та економічної злочинності є сьогодні Державна служба боротьби з економічною злочинністю (ДСБЕЗ) МВС України. Її співробітники тільки за минулий 1994 рік виявили 46828 злочинів у сфері економічної діяльності, якими державі завдано збитків майже на 113 мільярдів карбованців.

У місті Миколаєві директор малого підприємства «Квед» гр.Рильков за фіктивними документами отримав в «Укрнафтогазбанку» кредит у сумі 1,5 мільярда карбованців і привласнив його. Значно підприємливішим виявився директор акціонерного товариства «Роморо-Холдинг» гр.Уланов-Єгоров, який заснував на своє ім'я 18 малих підприємств і отримав у банках України... 64 кредити на суму 100 мільярдів карбованців! Конвертувавши отримані грошові кошти у валюту, він перераховує 2 мільйони доларів США до Лондона на рахунок іноземної фірми під фіктивні угоди. І такі випадки непоодинокі.

Відсутність своєї валюти, постійна зміна курсу купоно-карбованця призвели до того, що більшість підприємців стала надавати перевагу розрахункам у вільно конвертованій валюті. Нерідко ці розрахунки проводяться поза контролем держави, що в свою чергу призводить до приховування прибутку від оподаткування. У 1994 році було викрито понад 21 тисячу порушень законодавства про валютне регулювання, порушено 3792 кримінальні справи. У правопорушників вилучено 18,5 кг золота, 68 кг срібла, 5 кг платини і металів платинової групи, 1,5 млн. доларів США, 75 тисяч німецьких марок, 979 млн. російських рублів. Зрозуміло, що поширенню цих правопорушень сприяє не лише відсутність власної валюти, а й недостатня кількість обмінних пунктів. Але й ті пункти, що вже існують, працюють, допускаючи чисельні порушення чинного законодавства. Лише за два місяці при перевірці співробітниками ДСБЕЗ 2,2 тисячі таких пунктів було виявлено понад 800 порушень валютного законодавства, серед яких здійснення валютних операцій без офіційного затвердження установами банків курсів валют, відсутність касових апаратів, товарно-касових книг, невстановлений або навмисно завищений ліміт валютної виручки в касі. Порушено 130 кримінальних справ, в інших випадках застосовані адміністративні санкції. Поруч з цими ж пунктами затримано 6,5 тисячі громадян, так званих «вуличних міняйл». У них вилучено 116,6 тисячі доларів США, 1,8 млрд. рублів Росії, понад 1 млрд. карбованців.

Підривають нашу економіку і ті підприємці, які переводять валюту на рахунки іноземних банків, і працює вона там на користь інших країн. Ми перевірили разом з СБУ та податковими інспекціями 5845 підприємств, що займалися зовнішньоекономічною діяльністю протягом останніх трьох років і виявили 322 підприємства, які незаконно тримають за кордоном валюту на загальну суму 151,3 млн. доларів США, 1,1 млн. німецьких марок, 6,6 мільярда рублів Росії. За наслідками перевірок накладено штрафів на загальну суму 761,2 млрд. карбованців, порушено 15 кримінальних справ по ст.80-1 КК України «Приховування валютної виручки», інша частина матеріалів перевіряється. Так, у Росії по вказівці директора колективного торговельно-виробничого підприємства Шморгун з Черкаської області було реалізовано товарів на суму понад 40 мільйонів російських рублів, а виручка залишена у Московському акціонерному банку «Глорія-банк».

Зусиллями правоохоронних органів до України повернуто 850 тисяч доларів США, 26,7 тисячі німецьких марок, 26,6 млн. рублів Росії. Встановлено також 139 суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які мають валюту на заблокованих рахунках за межами України, в т.ч. 40,2 млн. доларів США, 9,2 млн. марок Німеччини, 57,6 млн. інвалютних рублів. Загалом у сфері зовнішньоекономічної діяльності викрито 159 корисливих злочинів, за скоєння яких до відповідальності притягнуто 208 осіб.

З розбудовою держави нерозривно пов'язаний і процес становлення системи фінансово-кредитних інститутів, який, на жаль, супроводжується негативними явищами, які мають стійкі тенденції до зростання, незважаючи на попереджувальні заходи, що вживаються правоохоронними органами. Банківська система стає однією з центральних ланок у ланцюзі з «відмивання» грошей, здобутих злочинним шляхом. На цьому фоні яскраво домінують корисливі злочини, які скоюють безпосередньо працівники банків. Протягом минулого року у банківських установах викрито 151 злочин, серед яких 107 розкрадань у великих та особливо великих розмірах, 45 випадків хабарництва, 33 факти ухилення від сплати податків та приховування валютної виручки. Нерідко банкіри беруть хабарі за сприяння в наданні кредиту, як це було у Миколаєві, де керуючий відділенням банку «ІНКО» Распопов за надання кредиту комерційній фірмі «Тамара-Юг» (1 млрд. крб.) отримав хабара в сумі 1 тисяча доларів США. У Києві викрито керуючого «Укрінбанк-Інвест» К., його заступника Є., головного бухгалтера П., та начальника кредитного відділу Є., які протягом півтора року за рахунок конвертування готівки в іноземну валюту через комерційні структури викрали 10 мільярдів карбованців.

Державна служба боротьби з економічною злочинністю займається не тільки захистом споживчого ринку України, а й здійснює комплекс заходів, спрямованих на забезпечення надійного збереження сільськогосподарської продукції під час збирання врожаю. В цілому у сільському господарстві виявлено 5,3 тисячі корисливих злочинів. У крадіїв вилучено та повернуто господарствам 1335 тонн зерна, 718 тонн овочів і фруктів, 288 тонн паливно-мастильних матеріалів, загальною вартістю 16,8 млрд. карбованців.

Останнім часом ділки тіньової економіки та комерційні структури докладають чимало зусиль для встановлення свого контролю за розподілом цукру у державі, організовують його розкрадання та здійснення різних махінацій з метою отримання великих прибутків.

Наприклад, група викрадачів, очолювана директором малого підприємства «Шанс» Нечипоруком, що діяла на залізничній станції Ясинувата Донецької області. Шляхом фальсифікації документів і незаконного переадресування вагонів зловмисники викрали та реалізували 64 тонни цукру.

Хвилює злочинність і на споживчому ринку держави. В минулому році виявлено понад 40 тисяч фактів спекуляції та незаконної торговельної діяльності, за якими порушено 7,3 тисячі кримінальних справ, що на 22,7% більше, ніж у 1993 році. У правопорушників вилучено товарів на суму 35 млрд. карбованців.

Доки торгівля буде залишатися державною і буде існувати державне регулювання цін, ми не позбудемося зловживань у цій сфері. Внаслідок постійного зростання цін набуло поширення таке правопорушення, як приховування товарів і реалізація їх з підсобних приміщень. Отримуючи однакові товари за різними цінами, працівники державної торгівлі, зрозуміло, дешевші товари приховують, а потім реалізують їх з підсобних приміщень особам, які займаються спекуляцією. Таких правопорушень у минулому році припинено 6,9 тисячі. Інша «золота жила» — це підприємницька діяльність, пов'язана з виробництвом та реалізацією паливно-мастильних матеріалів. Найкоротший шлях отримання прибутку — викрадення цих матеріалів і подальша реалізація. Службою БЕЗ викрито 373 злочини, пов'язані з пальним. У скоєнні розкрадань звинувачуються 450 осіб, які нанесли державі збитків на 5,5 млрд. карбованців. Виявлено необлікованих та оприбутковано 350 тонн нафтопродуктів.

Підривають нашу економіку і ділки, які безпосередньо до економіки та підприємництва відношення не мають. Це категорія людей, шанованих у злочинному світі, бо зробити вони можуть все: і паспорт, і посвідчення водія, і грошові знаки, та взагалі що завгодно. В свою чергу держава карає за ці злочини найсуворіше. Лише протягом останніх трьох років з грошового обігу України було вилучено підроблених купонів на загальну суму понад 337 млн. карбованців. За цей же час попереджено надходження до обігу підроблених купонів на суму 225 млн. карбованців. В минулому році ліквідовано три нелегальні майстерні по виготовленню фальшивих купонів, рублів Росії та іншої іноземної валюти. Викрито 10 небезпечних злочинних угруповань, до складу яких входило 37 осіб, які займалися виготовленням та збутом фальшивих купонів, рублів Росії та доларів США.

Останнім часом набула поширення неправомірна діяльність деяких трастових компаній. Так, у Києві затримано директора МП «Едельвейс» К. та його заступника П., які, виступаючи під егідою трастової компанії, не маючи ліцензії Національного банку України на проведення операцій з валютою та цінними паперами, протягом 1993–94 років уклали угоди з приватними особами на інвестування зданої ними валюти під 5—10 відсотків щомісячних дивідендів. Внаслідок вжитих заходів вони були викриті у розкраданні 150 тисяч доларів США. Проводиться розслідування. Зараз рахунок таких лжетрастів йде вже на десятки...

Що очікує економіку України у майбутньому, можна прогнозувати вже сьогодні. Економічна злочинність намагатиметься стати більш організованою та міжнародною, буде поширювати свій вплив на банківську та кредитно-фінансову системи, сферу зовнішньоекономічної діяльності. Набуде поширення «відмивання» грошей та вкладання їх у нерухомість, цінні папери, валюту, фінансування комерційної діяльності. Будуть вдосконалюватися злочинні засоби приховування валюти за кордоном.

Набудуть подальшого поширення факти ухилення від сплати податків та приховування валютної виручки, що суттєво зменшить надходження грошових та валютних коштів до державного бюджету і збільшить їх відплив до тіньового обігу.

Кредитно-фінансова та банківська системи, трастові та страхові компанії будуть все активніше використовуватись для вчинення розкрадань та різного роду шахрайств із кредитними ресурсами, коштами, отриманими у вигляді передоплати по угодах на поставку товарів та послуг, грошовими коштами населення.

Приватизаційні процеси, без впровадження надійних законодавчих перепонів, дадуть поштовх до поширення хабарництва, поборів та зловживань з боку осіб, причетних до оцінки об'єктів, створять умови для їх скупки за «відмиті» гроші та «брудні» кошти, у тому числі з ближнього та дальнього зарубіжжя.

В разі продовження збіднення асортименту товарів, які виготовляються в Україні, зниження рівня доходів населення загостриться становище на споживчому ринку, що спричинить подальшому поширенні спекуляції і незаконної торговельної діяльності, розкрадань на державних підприємствах. Все більше громадян України будуть виїжджати за кордон з метою скупки та перепродажу промислових та продовольчих товарів.

Об'єктами злочинних зазіхань залишатимуться товарно-матеріальні цінності, стратегічна та інша сировина, метали, енергетичні ресурси, промислові товари підвищеного попиту, сільськогосподарська продукція та продукція переробних підприємств.

Валерій ПИЛИПЕНКО, кандидат філософських наук, Інститут соціології НАН України; **Надія КУЗНЕЦОВА**, «Голос України»

Соціологія

Не перерости б вірі в зневіру

Ще один рік відійшов хоч і в недалеке, але минуле, став історією. Як і два попередні, він означений передовсім тим, що Україна жила, творила, сподівалася за незалежності. Нехай ці роки й були суперечливими, мінливими як у політичному, так і соціальному зрізах, але вони були.

Почасти нам не вистачало терпцю, почасти здорового глузду. В декого незалежність асоціювалася з манною небесною. Сама сипатиметься, а ти лишень рота розтуляй. Але не так сталося, як декому гадалося. Тепер уже, певно, більшості наших співвітчизників зрозуміло, що лише копітка робота здатна вивести наше суспільство на широку дорогу добробуту.

Через подібне пройшло багато країн. І скрізь праця була основним мірилом. От, приміром, скільки ми вже чули про японське економічне диво! Але самі японці стверджують, що ніякого дива не існує. Є лише праця, яка в кінцевому підсумку і забезпечила розквіт держави.

Як же ми оцінюємо роки, що минули? Чи вдоволені життям, владними структурами? На прикладі киян, серед яких «Юкрейн соціолоджі сервіс» (керівник О.Вишняк) провів нещодавно опитування, спробуємо визначити це.

Якщо повернутися до березня 1992 року, то виявиться, що тоді 19 відсотків киян були задоволені своїм життям. У вересні таких побільшало до 23 відсотків. На початку 1993 року оптимістів поменшало (16 відсотків), але надалі спаду не відбулося. В березні 1994 року ця цифра становила теж 16, а в грудні аж 22 відсотки. Разом з тим стабільною залишається кількість незадоволених життям. У березні 1992-го, 1993-го та у березні 1994 року песимістично настроєних виявилося відповідно 70, 65 і 63 відсотки. Щодо грудня минулого року, то тут цифра стрибнула до 70 відсотків, себто зупинилася на тій же позначці, що й у 1992 році.

Такі великі розбіжності в оцінках киян викликані передовсім тим, що збільшення кількості як задоволених, так і незадоволених відбувається за рахунок зниження кількості тих киян, котрі не визначилися. Це пов'язано і з розшаруванням суспільства. З одного боку, представників ряду соціально-демографічних та соціально-професійних груп влаштовує те, що Україна навертається до економічних проблем, повертається обличчям до ринку. Як показало дослідження, цим, передовсім, задоволені представники середнього класу (здебільшого молоді люди). З другого боку, велика кількість невдоволених дійсністю певною мірою пов'язана з труднощами, від яких потерпає наше суспільство: спад рівня життя більшості населення, соціальна незахищеність, висока злочинність. Природно, що найдужче дошкуляють усі ці негаразди людям похилого віку, пенсіонерам, студентам.

Безумовно, становище різних соціальних груп населення столиці не може не впливати і на ставлення останніх до владних органів. Так, у січні минулого року Президентові України довіряло лише 7,3 відсотка киян. У грудні ж йому висловив довіру 21 відсоток столичних мешканців. Верховній Раді й Кабінетові міністрів — відповідно 3,4 відсотка (січень), 3,3 відсотка (грудень) і 3,5 відсотка (січень), 4,5 відсотка (грудень). Не довіряло першій особі держави у січні 48,5 відсотка, у грудні 25 відсотків. Верховній Раді відповідно — 57,5 і 56,0 відсотка, урядові — 55,2 і 36,5 відсотка. Разом з тим, збільшилася кількість тих, що не визначилися у своєму ставленні до Президента, Верховної Ради, уряду. Ось подивіться, які цифри виявило опитування: торік у січні таких людей було відповідно 5,4; 7,5 і 8,3 відсотка. Наприкінці минулого року не визначили свого ставлення до Президента 16,5 відсотка, до Верховної Ради — 18,0 відсотка, до Кабінету міністрів — 35,0 відсотка.

Зростання довіри до Президента (від 7,3 відсотка в січні до 21,0 відсотка у грудні) пояснюється скоріше не реальними зрушеннями в поліпшенні життя мешканців столиці, а деклараціями про наміри. Це, передовсім, стосується намірів глави держави перейти до соціального ринкового господарства та чіткого розмежування повноважень законодавчих і виконавчих органів, а також спроб боротьби з корупцією і злочинністю.

Практично незмінний рейтинг Верховної Ради, на нашу думку, пояснити можна тим, що вищий законодавчий орган України практично лише розпочав свою роботу і за короткий строк свого існування ще не встиг зробити кардинальних кроків, які позначилися б на ставленні до нього більшості населення столиці.

Щодо Кабінету міністрів, то його діяльність, скоріше за все, сприймається киянами як автономна і здебільшого асоціюється з політикою Президента, як глави виконавчої влади.

Насамкінець хочеться додати, що навіть з огляду на ті цифри, які показало дослідження, народ усе-таки не втратив віри у своїх керманичів. А чи не перерoсте ця віра в зневіру, покаже згодом рейтинг органів державної влади, який визначатиметься їхньою діяльністю, спрямованою на поліпшення, передовсім, соціально-економічної ситуації в країні.

Микола ВОЛОК, «Голос України»

Прогнозований обвал

Причини і наслідки

Справи в об'єднанні йшли по висхідній. Крім олександрійських видобувних і переробних підприємств, відкрилася шахта у Новомиргороді Кіровоградської, шахти і фабрики у Ватутіному Черкаської та Коростишеві Житомирської областей. І хоча тодішні республіканське й союзне вугільні міністерства не надавали особливого значення буровугільникам, віддаючи пріоритети кам'яновугільним копальням Донбасу, Кузбасу, Воркути, все ж необхідні для оновлення шахтного і фабричного устаткування кошти виділяли. І воно оновлювалося, зростав видобуток, розвивалася соціальна сфера.

Аж поки не стався збій у ланцюжку шахта—фабрика—споживач. Луснула середня ланка. Привезені за репарацією фабрики застаріли, тож про нарощування виробництва годі було й казати.

Задля розширення вузького місця в об'єднання прийшов нинішній генеральний директор Василь Махиня. Прийшов з республіканського міністерства. За короткий час фабрики відремонтували, налагодили, почали переробку цілих гір вугілля, якого нагромадилося на складах близько 21 мільйона тонн.

Кілька років усе йшло добре. Об'єднання процвітало. Здійснювалися науково-технічні заходи, планувався прогрес виробництва. Олександрійці навіть подумували над раціональністю використання того, що видобувають. Ось, приміром, теплоелектроцентралі, які забезпечують фабрики парою, працюють у них на мазуті. А чому б котли не переобладнати на спалювання бурого вугілля? Або вичитали десь, що в 30—40 роках Німеччина, а в 70—90-х Південно-Африканська Республіка, які були ізольовані від світових енергоносіїв, почали реалізовувати технології одержання синтетичного рідкого палива з вугілля. Вирішили й собі спробувати. Йшлося до того, що об'єднання у перспективі могло стати не лише видобувним, а й переробним підприємством з сучасними технологіями, з хімічним виробництвом.

Прийшли ж до того, що опинилося воно на межі краху.

Коментар першого заступника генерального директора об'єднання Леоніда Бутхарейта:

— Всі грошові надходження за брикети перераховуємо за ремонт тепловозів і великовантажних автомобілів, паливно-мастильні матеріали й мазут. Розрізи стоять. Через відсутність дизельного палива не можемо вивезти вугілля на склади, щоб робити брикети. А на них, відомо, попит неабиякий. Ми ж не в змозі задовольнити споживачів. Основна проблема — фінанси. Два роки тому державою було встановлено нереальну ціну на брикети, яка навіть не покривала затрат на їх виробництво. Якщо, приміром, вартість тонни мазуту планувалася по 2 мільйони карбованців і держава бралася його постачати по цій ціні, то вона свого зобов'язання не виконувала, і нам доводилося купувати по 4—5 мільйонів за тонну в комерційних структурах. Брали кредити по 280—360 відсотків річних, влазили в борги. Собівартість росла, як на дріжджах, набагато переганяючи реалізаційну ціну. Ми переживали, спостерігаючи, як валиться, падає об'єднання, і нічого не могли вдіяти протягом останніх двох років. Ми не змогли вести ремонт на теплоелектроцентралях і фабриках. Не було за що купити метал, паливно-мастильні матеріали, запчастини, заплатити ремонтникам. Не мали можливості здійснити розкривні роботи, тому й видобуток упав до 50 відсотків.

У вересні в нас була комісія з Держвуглепрому. Вона дійшла до висновку: об'єднанню потрібна негайна фінансова допомога.

Погляд «згори»

Із розмови з заступником голови Кіровоградського облвиконкому з виконавчої роботи Володимиром М'яснянкіним.

— У 90 роки Мінвугілля України не хотіло, та й нині не хоче, займатися проблемами «Олександріявугілля». На одній з нарад генерального директора В.Махиню навіть з трибуни зігнали, коли він почав говорити про свої негаразди. А між тим лише за останні три роки об'єднанню недодано 500 мільярдів карбованців на оновлення техніки, купівлю запчастин і матеріалів. Треба, наприклад, протягом року купити 500 тонн канатів, а купують лише 40—50. КамАЗи, БелАЗи стоять без гуми й пального. Нового нічого не будують, самостійно хотіли ввести в дію дві лави — не вистачило можливостей. Взагалі ставлення до буровугільників якесь зверхнє. Що ви, мовляв, з тим своїм брикетом носитеся. Он кам'яне вугілля—то інша річ. І за теплотворністю, і за видобутком. Вважаю, керівництво Держвуглепрому помиляється, обравши таку позицію. Бо якщо брати, приміром, вересневі ціни, то виробництво тонни брикетів коштувало державі всього 750 тисяч карбованців, тоді як видобуток кам'яного вугілля — 1,5—2,5 мільйона. Продавали населенню брикети по 30, а кам'яне — по 60 тисяч карбованців за тонну (дотувала держава). От і виходить, що тонна брикетів обходиться в 2,5 раза дешевше, а за теплотворністю лише на 15—20 відсотків поступається донецькому вугіллю. Та й то його видобувають здебільшого для промислового використання.

Підкидаючи взимку в грубку брикети, мільйони сільських та й міських жителів України не дуже й замислюються над тим, звідки вони беруться. Бо навіщо, скажімо, простому споживачеві знати, що існує виробниче об'єднання «Олександріявугілля», ще донедавна Держвуглепрому, а тепер Мінвуглепрому України? Що розробляє воно буровугільні родовища Дніпровського басейну, розташовані в центральній частині України, переважно на правому боці Дніпра? Що Дніпробас об'єднує близько 200 родовищ у межах Житомирської, Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Дніпропетровської, Запорізької, Харківської та Полтавської областей?

Об'єднання «Олександріявугілля» виникло у післявоєнний час. В основному устаткування (нині вже не секрет) для шахт і розрізів та брикетних фабрик, а також допоміжних виробництв було привезено за репарацією з розгромленої фашистської Німеччини. Нарізали шахтні стволи і лави, відкрили розрізи, побудували корпуси фабрик, устаткування те змонтували, налагодили, і діло пішло. Та ще й як! У кращі свої роки об'єднання видобувало близько 10 мільйонів тонн бурого вугілля і виробляло з нього 3,5 мільйона тонн брикетів, забезпечуючи побутовим паливом переважно сільське населення Білорусії, Молдавії і України. Трохи згодом у селищі Димитровому з'явився і єдиний в колишньому Союзі Семенівський завод гірського воску. Бо, як виявили вчені ще в 30-х роках, олександрійське буре вугілля за своїм хімічним складом майже однакове з сілезьким, яке тоді активно використовувала гітлерівська Німеччина. І не тільки як побутове паливо.

Недарма Росія, прикинувши, що й до чого, активно взялася за розробку Кансько—Ачинського та інших родовищ. Будують заводи з виготовлення техніки й устаткування для буровугільних шахт і розрізів, брикетних фабрик.

Нещодавно Прем'єр-міністр України Віталій Масол допоміг з виділенням пільгового 73-мільярдного кредиту, придбанням з Новокраматорського машинобудівного заводу відвалоформувальної техніки. Але це все напівзаходи. Без серйозної допомоги об'єднання приречене. Передовсім йому потрібні кошти, аби викупити необхідну техніку для відкриття розрізу «Новокостянтинівський». Роторний чи ланцюговий екскаватор, розкривний комплекс. Крім цього, треба реконструювати фабрику і ТЕЦ, розв'язати проблему з наданням земельної ділянки під відкриття нового розрізу «Верхньодніпровський».

Чи матимемо шоколад і бензин з вугілля

Не лише за теплотворні якості ціниться буре вугілля. Свого часу видобутий з нього газойль та інші нафтопродукти німці заливали в танки і бронемашини. Південноафриканці, опинившись в економічній блокаді, теж почали переробляти буре вугілля на бензин та інші паливні матеріали. Хотіли цього й олександрійці. Проте, заступник директора з наукових питань Віктор Ковтун лише руками розвів: мовляв, яка там наука, коли грошей нема. Років зо три тому було в нього десь із сім десятків договорів з різними науковими установами на розробку перспективних тем, а тепер... Є навіть експериментальна установка на виготовлення бензину. Готова, змонтована, залишалося лише випробувати і ввести в дію. Але де взяти гроші?

З тією установкою, розповідав заступник технічного директора з проектних робіт Віктор Унгул, справді вийшла ціла історія.

Її придумав земляк, співробітник одного з донецьких інститутів. Але для втілення ідеї в життя потрібні були кошти. Їх погодився надати приватний підприємець, директор акціонерної шахти «Кам'янка-Шахтарська» Петро Цехмістер. Узявся він за свій рахунок виготовити необхідне для експериментальної установки обладнання, привезти його в Олександрію, змонтувати, випробувати, а потім думати й про промислове виробництво бензину з бурого вугілля. Але за умови, що йому зменшать податки і допоможуть з пільговими кредитами. Допомогли...

У жовтні 1993 року міністр зовнішніх економічних зв'язків (а податки треба було зменшити на вугілля, яким Цехмістер торгував із закордоном) Олег Слєпічев пише в листі тодішньому Президентові Л.Кравчуку, що доцільно було б «проаналізувати результати дослідних робіт з одержання штучного бензину з бурого вугілля на ВО «Олександріявугілля» за умови повного фінансування шахтою «Кам'янка-Шахтарська» цих досліджень».

Президент, очевидно, доручив розібратися тодішньому в.о. прем'єр-міністра Ю.Звягільському, бо 3 грудня того ж року Юхим Леонідович доручає Державному комітетові з науки і техніки скликати фахівців з Мінекономіки, Мінфіну, Мінпрому, Держвуглепрому та Академії наук, розглянути цю проблему і внести погоджені пропозиції.

Врешті-решт на спорудження установки не виділили ні карбованця. Її виготовив за власний кошт підприємець. Тепер залишилася дрібниця: пусконалагоджувальні роботи. Але й на це коштів нема. Хоча ходять розмови, що начебто виділяють обіцяні 10 мільярдів.

До речі, мазутом і бензином не вичерпуються можливості бурого вугілля. За словами головного геолога об'єднання Валерія Носика, з нього можна робити активоване вугілля, дефіцит якого відчувається не лише в Україні, абсорбенти для очищення води. Коли ж виділити з летких сполук бензоли, то з них, за допомогою хімії, можна робити все що завгодно. Капрон, нейлон, поролон, навіть сахарин і ерзац-шоколад. Тільки для цього потрібне, власне, саме бітумомістке буре вугілля, поклади якого в Олександрійському регіоні, на жаль, вичерпуються. Нові, розвідані родовища залишаються неосвоєними.

Потрібні нові горизонти

— Конче потрібно будувати нові підприємства, — сказав Валерій Носик. — Сировинна база у нас достатня. Балансові запаси бурого вугілля в Україні на сьогодні становлять 3 мільярди тонн. 23 відсотки з них зосереджено в Кіровоградській та Полтавській областях, 33—у Дніпропетровській і 13—у Харківській. Прогнозні ресурси тільки Дніпровського басейну становлять 1,4 мільярда тонн. На Лівобережжі Новодмитрівське родовище в Харківській області має 390 мільйонів та Сула-Удайське в Полтавській — 700 мільйонів тонн. Воно годиться не тільки для виробництва брикетів, а й для спалювання в печах електростанцій, зрештою — для видобування гірського воску.

Цим займається єдине підприємство такого профілю в колишньому СРСР — Семенівський завод гірського воску, що біля Олександрії, щороку переробляючи близько 150 тисяч тонн бітумомісткого бурого вугілля і добуваючи з нього близько півтори тисячі тонн сирого буровугільного воску. Крім цього, завод щорічно виготовляє 50—70 тисяч тонн вугільно-лужного реагента, який використовують для обробки глинистих розчинів при бурінні нафтових і газових свердловин, 500 тонн гуматів натрію—стимуляторів росту рослин.

Пам'ятаєте крилатий вислів Менделєєва: «Топити нафтою—злочин, все одно що асигнаціями»? А ми нині, схоже, топимо асигнаціями — через недосконалі технології використання бурого вугілля.

А можна було б з бітумомісткого вугілля видобувати гірський віск. Зараз же це майже не робиться. Значне збільшення потужності Семенівського заводу (в два і більше разів) неможливе через обмеженість виробничих площ і майже 80-відсоткову зношеність устаткування. Будівництво ж нового заводу потужністю 10 тисяч тонн воску на рік в Олександрії недоцільне через відсутність буровугільних ділянок, які містять бітум. Широкомасштабне виробництво буровугільного воску можна здійснити, освоївши Верхньодніпровське родовище, де можна збудувати розріз потужністю 4 мільйони тонн вугілля щороку і завод на 20 тисяч тонн воску. Запасів вугілля тут вистачить на 40 років.

Особливої уваги заслуговує Новодмитрівське родовище, що в Барвінківському районі Харківської області. Його запаси становлять 390 мільйонів тонн. Як запаси, так і гірничо-геологічні умови тут унікальні. Крім того, місцеве вугілля — чудова сировина для брикетів, три чверті запасів придатні для хіміко-технологічної переробки, одержання цінного продукту — монтан-воску. Вугілля усіх пластів може служити паливом для електростанцій. Доведено й техніко-економічну ефективність розробки родовища відкритим способом з потужністю розрізу 9 мільйонів тонн на рік. Це майже стільки, скільки давало в минулому все «Олександріявугілля».

За позитивного розв'язання питання для промислового освоєння родовища знадобилося б менше двох років.

Треба негайно рятувати буровугільну промисловість. Вона себе окупить. І не лише постачанням дешевого побутового палива, а й цінною сировиною для хімічної промисловості.

Олександрія
Кіровоградської області.

Олексій КАВУН, «Голос України»

Гривні чи мількарби?

Ворожіння на кавовій гущі

НАШІ предки знали безліч ворожінь. Ставили, приміром, на Спиридона, тобто 25 грудня, гілочку вишні у відро з землею: якщо розів'ється на Різдво — городина гарно вродить. У дівчат на виданні були свої способи ворожіння: жениха хотілося.

За городину ми нині не дуже переживаємо: не вродить — банани в мундирах їсти будемо. Дівчата женихів за оголошеннями у місцевих газетках шукають, але попит уже не на вродливих, струнких і синьооких, а на тих, які мають квартиру, та ще й бажано з телефоном.

То на чому і на що б нам цими довгими зимовими ночами поворожити? Може, поворожимо на кавовій гущі, чи введуть, нарешті, гривню? Скільки чуток і домислів було про це в грудні 1993 року! Деяким провінційним журналістам з кожної машини, яка під'їджала до дверей банку, чувся напівзабутий дзенькіт новісіньких монет, от тільки назв їх не знали. Попробував дехто й минулого року на газетні сторінки повторно запустити сенсацію про введення гривні. В урядових структурах почитали — спростували. А народ тих публікацій наче й не помітив. Усе одно йому, мабуть, як називатимуться купюри, на яких періодично нові нулі домальовуватимуть. Невже в тверду гривню маси вірять уже не більше, ніж у міфічну можливість повернути Україну й Білорусь у зону російського рубля?

А де шукати надійну валюту, вже навіть старенькі сільські бабусі знають. Підійшла якось одна з них до черги біля обмінного пункту, запропонувала якомусь чоловікові за купюри з портретами заокеанських президентів більше, ніж на світовому табло світилося — і вберегла гроші за продані кабанчики від знецінення. От і вір після цього тим, хто твердить, нібито наш народ у ринкову дійсність не вписується.

АЛЕ ГРИВНЮ все-таки введуть. Звідки така впевненість? А ось звідки. Побігли ми вслід за поляками в шокову терапію, значить, не побажаємо відстати й тепер. А вони з 1 січня ампутували чотири нулі на купюрах. «Шкода, справді шкода, що відбирають у мене ті чотири нулі, — бідкається польська журналістка. — Злотувки будуть витікати мені крізь пальці, перш ніж навчуся дивитися на 200-злотову банкноту, за яку тепер не можу купити навіть трамвайного квитка». А ще вона переживає, що для поляків втратить смисл висловлювання Чарлі Чапліна: «Жінка може зробити мільйонером тільки того чоловіка, який є мільярдером».

Що ж, цього разу полякам ненадовго вистачило терпіння розвивати свої математичні здібності, оперуючи цифрами з багатьма нулями. Згадаймо той час, як вони здобули незалежність. 15 січня 1919 року була випущена в обіг 100-маркова банкнота, а 20 листопада 1923 року — банкнота в 10 мільйонів марок, невдовзі після чого і ввели злоті.

Румуни в червні 1947 року випустили в обіг банкноти в 5 мільйонів леїв. Скромно...

Значно більший розмах був у німців після першої світової війни. У лютому 1923 перейшли на мільйони, у вересні — на мільярди, в жовтні — на трильйони. Не дивно, що стали друкувати банкноти тільки з одного боку.

Так само довелося робити й угорцям після другої світової війни, коли вони добралися до квадрильйонів. У поспіху банкноти випускали на звичайних кольорових папірцях, обходилися без нумерації купюр. Щоб обминути довгі цифри з нулями, вдалися до скорочених назв. Тодішня національна валюта пенго перетворювалася на мільпенго, більпенго, адопенго. Кажуть, що це світовий рекорд номіналу банкноти — 200 квадрильйонів пенго. Якщо дослідники, які про це написали, самі не заплуталися в нулях, то по-їхньому було тоді сто мільйонів адопенго.

Отож, куди нам спішити з гривнею, якщо купюру в один мільйон карбованців, котра вже на горизонті, можна скромно назвати одним мількарбом?

...Купіть натуральну каву. Якщо з гущі вийде щось схоже на портрет Богдана чи його булаву — гривня все-таки буде. А точніше про це навряд чи хто скаже.

Житомир.

Георгій ВОРОТНЮК, «Голос України»

Продовжуючи тему: «Бласко-ЧМП»

За ниточку взялися. Чи витягнуть клубок?

Ось уже кілька місяців в Одесі працюють слідчо-оперативні групи Генеральної прокуратури України за фактами кримінальних справ: про одержання хабарів службовцями департаменту «Бласкокрюінг» та про зловживання службових осіб в системі ЧМП — АСК «Бласко-ЧМП». Попередні дані свідчать: ниточки — і досить суттєві — до своїх рук вони вже взяли, залишається сподіватися, що витягнуть і весь клубок зловживань.

У справі щодо хабарів уже притягнуті до кримінальної відповідальності й заарештовані конкретні особи — колишній заступник директора департаменту «Бласкокрюінг» С.Трюханов та колишній завідувач відділу флоту ЦК профспілки працівників морського транспорту України С.Барба. Перший, вважають слідчі, став організатором своєрідної системи працевлаштування моряків на судна під іноземним прапором, за якою туди потрапляли ті, хто сплачував «благодійникам» відповідне «мито». Другий був водночас і посередником, і хапугою. Може бути, що з'являться й нові «дійові особи», адже ота «система» набула, можна сказати, масового характеру: за хабарі працевлаштовувалися не лише окремі моряки, а й цілі екіпажі.

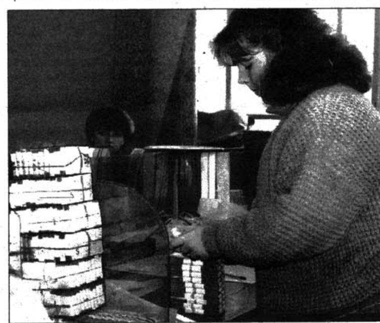
Злочинна група встановила при цьому свої тверді такси: 2000 доларів — для командного, 1500 — для рядового складу. Могли змилостивитися й влаштувати на судно за хабар, так би мовити, з відстрочкою: зараз даєш «на лапу» половину такси, решту — після повернення з рейсу. Таке здирництво витримали не всі — до правоохоронних органів почали надходити заяви від моряків. А далі за справу й узялася група слідчих з Генпрокуратури.

Серйозні факти зловживань виявлено й по другій кримінальній справі: щодо незаконного відчуження майна пароплавства, неправомірних витрат валютних коштів, створення сумнівних зарубіжних СП, необгрунтованого передання суден інофірмам. Стосовно останнього, наприклад, можна навести такі цифри: грекам було передано в так зване оперативне управління близько двох десятків суден, німцям — трьох десятків, англійцям — аж півсотні. Що, самі не могли отими суднами розумно розпорядитися? Скоріш за все комусь конкретно все оте було вельми вигідне. Тільки не пароплавству, не нашій країні, які в результаті втратили чимало валютних коштів.

А взяти розрахункові центри пароплавства-концерну за рубежем, через які здійснювався, в основному, рух валютних коштів. Скільки незаконних операцій вони провели, яких збитків для трудового колективу концерну й нашої держави завдали — ще належить докладно з'ясувати, але що такі факти були — вже тепер ясно. Аби розібратися в усьому до кінця, слідчим треба попрацювати б за кордоном, та з відрядженнями їх туди, на жаль, зволікають. А ряд керівників зарубіжних представництв АСК «Бласко-ЧМП», скажімо, К.Клименко (в Німеччині), Г.Петров (в Іспанії) на виклики прокуратури для давання показань воліють не реагувати. Не обірвалися б ниточки...

Одеса.

Микола ПРУДКИЙ, журналіст

Чим глибше в ліс, тим більше дров

Наприкінці минулого року практично всі засоби масової інформації повідомляли про так звану справу Звягільського. Багато було галасу, сподівань на торжество правосуддя.

Розпочався новий рік. Ніяких офіційних повідомлень про результати розслідування не надходить. Тим часом читачі цікавляться справою.

Нагадаємо її суть. Фірма «Укрінвалюторг» продала іноземному партнерові велику кількість авіаційного палива. Організатори торгів пояснювали свої дії виключно турботою про зміцнення економіки України.

Але, як стало відомо, правоохоронні органи зацікавилися не лише продавцями, а й покупцями. В поле зору слідчих попали грецькі компанії, які входять до структури відомої там групи Вардіноянісів, зокрема, «Мотор Оіл ЛТД», «Чері марітіме компані С.А.», «Навіера С.А.» та інші.

Як вже повідомлялося, ціни, за якими продали паливо в Грецію, не відповідають світовим. Стало відомо й те, що згадана група нафтових компаній поставляла на внутрішній ринок зовсім не той товар, який обіцяла. От і виникає закономірне запитання: «Чим керувалися наші новоявлені бізнесмени при виборі партнера — інтересами держави чи якимись іншими?»

Питання закономірне ще й тому, що справу провертали не простаки, яких легко обвести круг пальця. Цікавить читачів і те, чи не «гикнеться» афера з пальним іншим галузям народного господарства. Одне слово, у цій справі поки що більше запитань, ніж відповідей. Слідство триває. Про його результати інформуватимемо читачів.

Анатолій БЕНЬ, «Голос України»

Право

Не лише зуби з'їли, а й совість

Той, хто хоч раз брав участь у виборах до Рад різних рівнів як кандидат у депутати чи його довірена особа, неодноразово бачив, як розводили руками голови або члени виборчих комісій: не вистачає коштів, транспорту, бензину... Що на це залишалося відповісти?..

Та, з'ясовується, навіть з отих крихт, виділених державою на вибори, багато хто цинічно волів мати зиск. Лише до грудня минулого року органи внутрішніх справ виявили майже двісті фактів незаконного використання та розкрадання коштів головами, секретарями виборчих комісій на загальну суму майже мільярд карбованців.

Механізми розкрадання цих коштів виявилися простішими простого й давно апробованими. Скажімо, гроші фіктивно списувалися на придбання канцтоварів.

Коли проаналізувати таку документацію, то складеться враження, що, наприклад, виборці з села Тепениця Олевського району на Житомирщині чи Ходаки, що в Барському районі на Вінниччині, просто-таки днювали і ночували на виборчих дільницях — писали, клеїли, гнули кнопки... Голова виборчої комісії з Тепениці Горпинич списала на придбання канцтоварів аж 8 мільйонів карбованців, а голова Ходацької сільради Мельник у змові із секретарем Ради Мельник — цілих 11 мільйонів (ще за тими цінами!).

А виборці з Лозової Харківської області взагалі повинні були день і ніч просити Всевишнього, щоб той зняв полуду з їхніх очей. Бо упродовж усієї передвиборчої кампанії вони повинні були бачити не поколупані, занедбані дошки оголошень, а яскраво оформлену наочність із програмами кандидатів у депутати, порядком проведення виборів тощо. Адже, якщо вірити документам, підписаним головою виборчкому Міщенком, він з кимось там уклав угоду на виготовлення наочної агітації аж на 10 мільйонів карбованців.

Фіктивні угоди на виконання ремонтних робіт на 7 мільйонів карбованців укладав голова виборчкому з села Буди Тростянецького району Вінницької області Загородній. За такими ж угодами і відомостями голова виборчкому Поліщук та член цієї комісії Н. Корнійчук із села Колодяжне Житомирської області начебто витратили 7 мільйонів на організаційні питання і надання автопослуг учасникам передвиборчої кампанії.

Але усі рекорди із «придбання канцтоварів» побила Арданівська виборча дільниця, що на Закарпатті. Там на ручки, скріпки та папір списали нівроку — 80 мільйонів карбованців. Насправді ж, як установила міліція, закупили і привласнили холодильники та телевізори.

Втім, куди винахідливішими виявилися головний бухгалтер Веселівської селищної Ради (Запорізька область) Врубель та керуюча справами цієї Ради Костиря. Кілька десятків мільйонів карбованців вони перекачали на рахунки Запорізького інституту державного та муніципального управління і Херсонського сільгоспінституту за ... навчання своїх дітей. А потім ці гроші частково компенсували ... відрахуваннями підприємств й організацій, до яких зверталися з проханням ... надати допомогу селищній Раді.

Усього ж лише у Волинській області було виявлено 38 подібних порушень, більше як по двадцять — у Вінницькій та Харківській областях. Якби вправніші були правоохоронці інших регіонів, вочевидь, що й там цифри були б не менші.

Виходить, доки одні (тобто, кандидати в депутати) суперничали за мандати, інші змагалися у тому, хто у цій кампанії «наварить» більшу копійку. Якщо до цього додати і чисельні нарікання виборців і власне кандидатів у депутати на голів та членів виборчкомів за їхнє упереджене ставлення до того чи іншого кандидата у народні обранці, то картина вимальовується геть невтішна. І просвіту тут поки що не видно. Бо якщо підходи до висунення кандидатів у депутати у нас змінилися кардинально, то система творення складу виборчкому залишалася майже незайманою. У цих органах, особливо на місцевому рівні, одні й ті ж люди, котрі вже, як-то кажуть, на цьому зуби з'їли. І, як бачимо, не лише зуби, а й совість.

НЕ ПОКАЛІЧТЕ НАМ ЩЕ Й ОНУКІВ

Лист про землю і волю

До анонімних листів у редакціях газет ставляться відомо як. Їх не розглядають і, зрозуміло, не друкують. Цими днями до редакції газети «Голос України» надійшов лист, який за всіма ознаками належить до анонімних: ні прізвища автора, ні місця, звідки цей лист надіслано, проте відправляти його до редакційного кошика було б гріхом непростимим. Тож пропонуємо його увазі читачів.

Шановна редакціє!

Ми не депутати-аграрії, які мають право виголошувати думки на телеекранах і по радіо. Ми прості колгоспники і пишемо цього листа вже більш як місяць. Пишемо потроху ночами, бо очі злипаються від утоми і рука сходить з лінії.

На жаль, наші бажання і помисли дуже не сходяться з бажаннями й думками депутатів-аграріїв. Тому ми уклінно, але й настійливо просимо вас опублікувати наші думки на сторінках газети. Ми хочемо, щоб їх прочитали і Президент, і Верховна Рада, і народ України. Не пишемо, з якого ми колгоспу, і просимо не вказувати наших прізвищ. Це не має значення. Безгосподарність і безвідповідальність типові для більшості наших колгоспів. У колгоспників ще працюють січкарні, змайстровані на заводах Ельворта до революції, а в колгоспі розбито сучасні машини! В жодного голови колгоспу не відібрали за фактичне банкрутство колгоспу ні власної автомашини, ні власного будинку, і цим усе сказано. Старими кіньми далеко не заїдеш. А від того, що селянам дадуть документи на землю, господарями вони ще не стануть, бо нічим її попорати. Тим часом цю проблему потрібно розв'язувати якнайшвидше.

В одній з радіопередач почули, як на запитання: «Чому селяни не беруть землю та не виходять з колгоспів?» керівник області сказав, що, мовляв, такий уже селянський менталітет в Україні. Нас ці слова зачепили за живе. Напевне, «товариш» керівник думав, що за сімдесят років викорчували з селянських душ отой «буржуазний пережиток» — бажання мати власну землю і працювати на самого себе.

Та він глибоко помиляється. Чому не беруть селяни землю? Ми запитували про це не перед мікрофоном багатьох таких колгоспників, як і самі. І відповідь була одна: «А що ми робитимемо голими руками з тією землею?! Заросте наша земля бур'янами, потім її від нас відберуть, а тоді — хоч за вірьовку та на бантину». Це по-перше.

Так, з колгоспу відпускають. Дадуть землю за п'ять кілометрів від села, нарахують два-три мільйони тієї частки в колективній власності — і бувай здоров, господарюй! Ми дуже хочемо, щоб через газету нам дали відповідь — а кому ж дістанеться оте все добро: сотні тракторів, комбайнів, вантажні та легкові авто і багато чого іншого? Несправедливо ділити колективне майно на зароблені нами гроші. Адже там — труд і піт наших померлих батьків і рідних. Це все добро створювалося нашими дідами, яких силували здавати до колгоспу молотарки, коней, сівалки, інший реманент. Дід здавав до колгоспу все, що потрібно для ведення господарства, а дідовому онукові — два мільйони в руку, купляй підсвинка, чіпляй йому до хвоста граблі і господарюй.

У колгоспі до останньої миті його існування зостануться «ведмедики» — так прозвали в народі кругленьких на вигляд начальників, що добре п'ють і їдять та їздять на легковиках. Їм і з нами добре живеться, жиріють на людському поті. Їм і без нас добре буде, бо підемо ми з колгоспу голі, а все зостанеться їм. От що, по-друге, тримає людей у колгоспі. Жаль залишати все оте добро нетрудженим трутням. Поки ми в

колгоспі, воно начебто вважається нашим. Так нам сімдесят років казали. А начальство може сказати, що вся ота техніка, все колгоспне майно — їхне.

Ви в цьому переконаєтеся, поглянувши, з яким розмахом споруджують будинок якомусь завфермою чи завгарові. Тут і бульдозер, і екскаватор, і кран, і вантажівки. А в колгоспній теслярській майстерні з колгоспних дощок роблять двері й вікна. І все це безплатно, в кращому разі, якщо начальник щедрий, поставлять могорич. Усе спишеться на ремонт ферм. Начальству можна будувати собі дачі в мальовничих місцевостях, своїм дітям — будинки у містах.

Але нехай простий колгоспник чи простий пенсіонер спробує взяти бульдозер, щоб вигорнути гній на присадибну ділянку. Потрібно потрапити на прийом до голови, спитати дозволу. Дозволили. Тепер прямуй до бухгалтерії, виписуй накладну. Знову шукай голову, щоб підписав. Плати до каси гроші. Потім іди з накладною до заввідділенням, далі до бригадира тракторної бригади. А вже тоді домовляйся з трактористом і став йому пляшку з закускою. Поки доб'єшся того бульдозера, то й сніг упаде. А скільки нервів і часу на це витрачається! Отаке воно, добро наше!

Колгоспи тепер уже не колгоспи, а сільськогосподарські підприємства. Але відчуття господаря ця зміна в назві не додала. Наділили землю пенсіонерам, мабуть, щоб менше дісталося працюючим. І дають пенсіонерові з його п'яти гектарів 1,5—2,0 центнера зерна та ще наприкінці року якусь грошову мізерію. Де ще у світі існує така орендна плата? Це ж нахабний грабіж!

От чого добилися комуністи за 70 років свого правління, так це зробити всіх селян злодюгами. Зайдіть у будь-яке селянське подвір'я, і ви знайдете що-небудь, поцуплене з колгоспу. В повісті «Микола Джеря» жінку, що вкрала шмат сала, викачали в пір'ї і з тим салом на шиї водили всім селом. У наш час, якщо ти працюєш на фермі і нічого не крадеш, то вважатимуть тебе або не сповна розуму, або за доносщика, і будуть тебе обходити стороною. Основний заробіток у селянина не в колгоспі, а вдома. На ферму ідуть, щоб украсти. Життєвою мудрістю стало прислів'я: «не вкрадеш — не проживеш». Злодійство не засуджується. Умінням украсти навіть пишаються. Прислів'я «судять не за те, що украв, а за те, що впіймався» дуже точно показує нашу дійсність. Задано хибний напрям розвитку цілого народу. Створено умови, коли розумний, працьовитий, совісний живе гірше, ніж ледачий, але безсовісний. Та найстрашніше те, що разом із дорослими красти на ферму йдуть діти. Вони ще не мають сили донести, тому тягнуть торби з ферми волоком. Вони ще не вміють правильно вимовляти слова, а вже мають розуміння, який із себе міліціонер і що його треба стерегтися. Вони знають також, що від тих товстих дядьків, що їздять у легковиках, теж потрібно ховатися.

Тож не зліться, коли в темному переході чи провулку знімуть з вас чи з вашої дружини хутрову шапку чи витрусять вас із шуби. То наші діти, петеушники. Їм зовсім байдуже, чиє тіло вони витрусили із шуби — чи комуніста, чи демократа. Ви їх зробили злочинцями ще тоді, як у них під носом блищало.

Старші діти виросли, підростають уже онуки. Навесні 1995 року вони підуть з нами на ферму.

Звертаємося до вас, шановний Президенте, і до вас, шановні депутати!

Не покалічте нам ще й онуків!

Не робіть із дітей злочинців!

Тепер перейдемо до того, як це зробити. Дайте можливість тим людям, які цього хочуть, вийти з колгоспів і чесно трудитися на своїй землі на благо України із знаряддями обробітку землі. Наша держава не така вже й багата, щоб кожному, хто виходить з колективного господарства, дати потрібну для обробітку землі техніку безплатно чи то в кредит з низьким процентом. Та це й не потрібно. Вся земля в Україні обробляється. Для її обробітку є достатньо техніки. На певну кількість землі, якою володіє колгосп, припадає якась кількість одиниць різної техніки. З відходом землі від колгоспу має відходити й техніка. Потрібні постанова чи указ, за якими в розпорядження одного хлібороба чи групи колгоспників, які виходять із сільськогосподарського підприємства, останнє виділяє той мінімум техніки, що потрібен для обробітку землі, вирощування врожаю, а саме: колісний або, за згодою тих, що виходять, гусеничний трактор, плуг, культиватор з боронами, сівалку. Уся інша техніка, включаючи всі транспортні засоби й різні механізми, зостається в колгоспі до тих пір, поки не набереться нова група тих, що виходять. Вони одержать наступну порцію техніки. І так далі.

Колективне господарство має послати для збирання врожаю, вирощеного групою фермерів, збиральну техніку в потрібні строки. За порушення цих строків, через яке можливі втрати врожаю, колективне господарство має відшкодовувати збитки. Колгосп отримує від групи починаючих фермерів за збирання врожаю вартість витраченого пального та зарплату для людей, які працювали на збиральній техніці.

Вся техніка, що передається у власність групи починаючих фермерів, має бути у робочому стані. Після передачі цей стан члени групи повинні підтримувати за свої кошти. Всі суперечки, що виникають у цій групі або між групою фермерів і колгоспом, вирішує народний суд.

У багатьох виникає запитання: як же так, одна людина, яка виходить з колгоспу, має право розпоряджатися технікою, що належить, можливо, й тридцяти колгоспникам? По-перше, колгосп без тієї мінімальної кількості техніки цілком справиться з обробітком землі, що в нього залишається. По-друге, в колгоспі на довге користування зостається інша техніка: збиральна, вантажні та легкові автомобілі тощо. По-третє, кожний колгоспник, ще тільки думаючи про вихід із колгоспу, вже наперед знатиме, що йому гарантовано засоби обробітку його землі. По-четверте, якщо давати цю техніку лише тоді, коли набереться достатня чисельність бажаючих вийти з колгоспу, то процес виходу може або зовсім не піти, або розтягнеться на десятиріччя. Тому що, коли до колгоспного начальства дійдуть чутки: мовляв, ті й ті хочуть вийти з колгоспу, та ще й інших агітують за вихід, то керівництво може створити такі умови, що бажаючі вийти утечуть із села голими й босими.

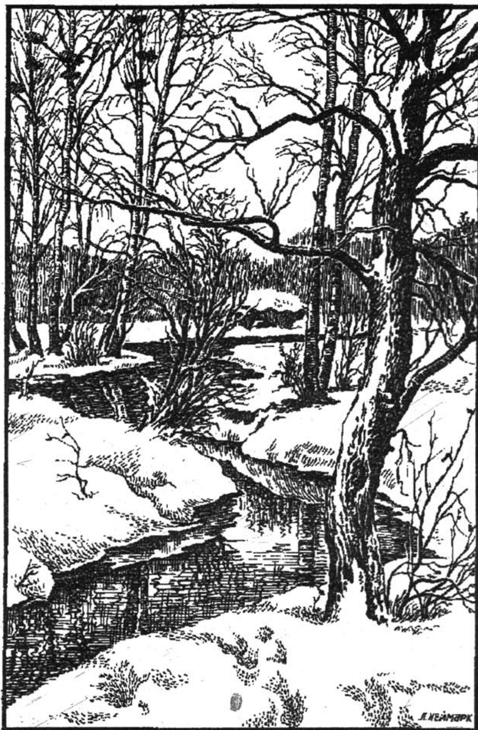
І, нарешті, останнє. Для чого людей, котрі хочуть з повною віддачею сил і здібностей трудитися на своїй землі, а в своїх дітей розвивати уміння розумно господарювати, які хочуть учити своїх дітей бути чесними і справедливими, додержуватися всіх норм християнської моралі, — для чого цих людей змушувати і далі довгими роками повзати росяними бур'янами з краденими клунками на спинах? Для чого морально калічити селянських дітей, робити з них нових і нових злочинців? Це аморально і злочинно!

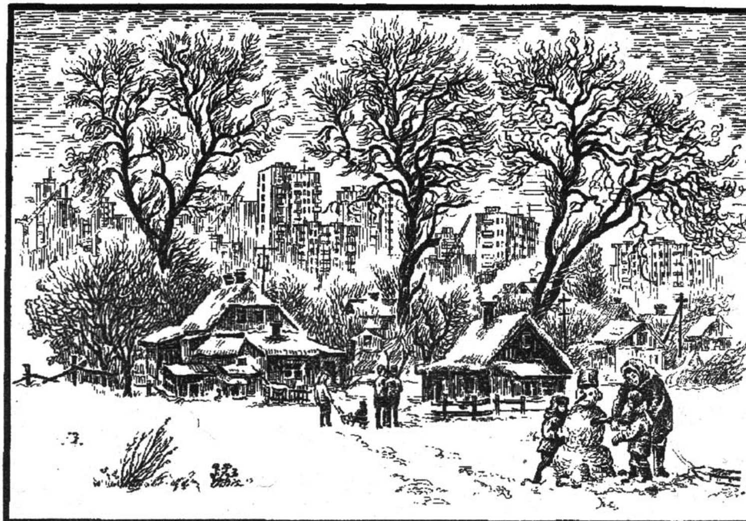
Подумайте над цим, шановний Президенте і шановні депутати Верховної Ради. Закликаємо подумати над цим і всіх чесних людей. Коли ж до наших думок не прислухаєтеся, то гріх за горе народне впаде на ваші душі.

З повагою до вас, селяни.

* * *

Анонімність листа показує, як сильно залежить селянин від усякого, навіть найміршавішого начальничка. І як селянський розум оживає, коли трудівник хоча б у думках звільняється від своїх кайданів. Усе це ще раз свідчить про те, що настає час, коли працьовитий селянин має сам вирішувати свою долю, мати реальне право на реальний вибір форм господарювання.

Богдан БЕРЕКЕТА, «Голос України»

ЗИМА НА ВОЛИНІ
в малюнках Леоніда Неймарка

Подивіться, скільки тут тепла, ніжності, затишку і любові до рідної природи! Але важко передати словами лірику пензля художника Леоніда Неймарка. Його малюнки треба бачити. Вони якось по-особливому інтимні, святкові. Прості і зрозумілі. Я б сказав — хатні. Без них я не уявляю сьогодні свого помешкання. Природа Волині, Карпат, Криму, Поділля...

Леонід Едуардович двадцять сім років свого творчого життя віддав редакційному колективу газети «Волинь». Ретушував фотографії, малював рубрики, заголовки, портрети кращих людей області, журналістів.

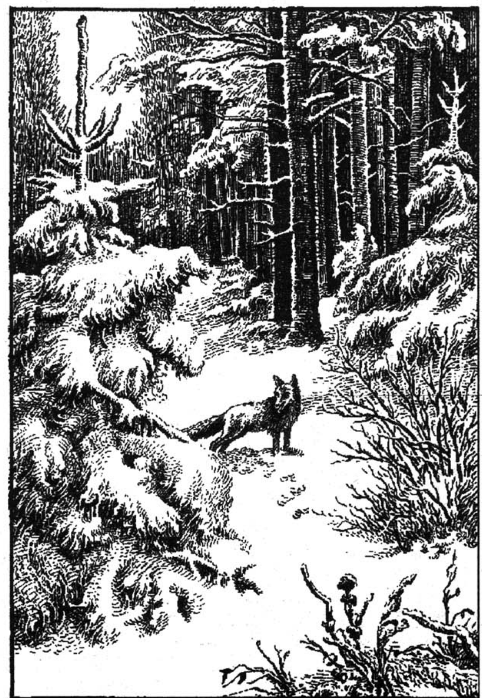

Він надрукував свої роботи в багатьох українських, російських, німецьких, польських виданнях, влаштував кілька персональних художніх виставок. Але рідко хто бачив його роботи, замальовки, які він зробив у гулагівських таборах, куди потрапив сімнадцятирічним юнаком. І зовсім недавно, вже в незалежній Україні, Леонід Неймарк одержав довгождане повідомлення, що його реабілітували. То була велика радість і торжество справедливості. А він у своєму житті і в творчості був надзвичайно справедливою людиною. Винятково чесною і порядною. Доброю.

Я знав Леоніда Неймарка двадцять шість років. Він ніколи і нікого не обманув, завжди робив те, що обіцяв. Це був лицар слова. Коли нещодавно його ховали, то один знайомий сказав: «Такі люди сьогодні — рідкість».

Це правда — рідкість. Коли років десять тому я готував документи на прийом Леоніда Неймарка в члени Спілки журналістів України, він сказав: «В душі я художник, але з радістю буду художником-журналістом». Так розпорядилась його доля, що свій чесний хліб він заробляв у газеті. Він був рідкісним редакційним художником. І ніколи не прагнув офіційного титулу члена Спілки художників.

Подивіться на його малюнки. Від них на душі стає легше, спокійніше! І так було завжди, коли я зустрічався з Леонідом Неймарком.

Марія ДАВИДЕНКО, «Голос України»

ВАСИЛЬ І ВАСИЛИНА

Долі людські

Крім сотень листів, які щодня надходять поштою, до редакції звертається ще й чимало відвідувачів. У розмові люди несподівано стають відвертішими навіть для самих себе і розповідають цікаві життєві історії. Як ця жінка.

— Хочу взяти участь у розігруванні лотереї у вашій газеті, — жінка простягла копію квитанції. — Може й справді пощастить, бо це як і в житті — кому яка доля випаде. Хоч лотерея лотереєю, а доля — це зовсім інше. Її не перехитриш. Хочете, розповім вам про себе, якщо маєте вільну хвилинку, — жінка зручніше вмостилася на стільці.

— Я народилася в одному з карпатських сіл, зовуть мене Василиною. Дитинство моє пролетіло серед високих смерек та зелених полонин. Я була закохана в природу, бо не розлучалася з нею ані на хвилину. Уявляєте: ніде нікого на десятки кілометрів, тільки ти, гори і смереки. А ще — пісня. Я дуже любила співати, і пісень багато знала — мене бабуся навчила. Луна горами йшла і повертала мені пісню.

Коли закінчила школу, так мені захотілося до Києва, ледве вмовила своїх маму й тата, щоб відпустили. Надумала вступати до консерваторії. Та екзамену не витримала, але й повернутися додому не змогла — гордість сором гризла. Вдалося вступити в один з інститутів.

Свого Василя я зустріла в гуртожитку. В Карпатах легіні красиві, але він це кращий від них: високий, чорнявий, а очі так і виграють бісиками. А що вже слово знав — Господи, ніколи за ним до кишені не ліз, завжди тримав напоготові. Дівчата біля нього вилися, а він як побачив мене — так і прикипів. І я погляду не відвела, а серце аж затьохкало.

Словом, покохалися ми, і щастю нашому не було краю. Він теж із села: у передмісті жили старенькі батьки. А коли одержали дипломи, вирішили весілля справити. Придбали обручки й повіз він мене до своїх батьків, на оглядини. Ті прийняли мене привітно, але були чимось дуже стривожені. Хоч я, засліплена своїм коханням, не відразу це помітила, бо Василько мій, як завжди, був дуже уважний до мене.

Надворі літо, теплий вечір, зоряне небо... Василько вийшов з хати, а через якийсь час і я за ним вийшла. Його ніде не було, пішла я садом, аж тут почулися приглушені голоси, тихий дівочий плач і заспокійливий голос Василя. Я подумала, що він там з сестрою стоїть, хотіла обізватися до них, але щось мене стримало.

— А як же наше кохання? І що я синові скажу, як він виросте? — чулося крізь сльози.

— Не хвилюйся, усе владнається, — лине лагідний голос мого коханого.

— Васильку, Василечку! Бог свідок нашому коханню і цей бузок, — схлипнула дівчина...

Я отетеріла. Не пам'ятаю, як убігла до хати, схопила свої речі і, не бачачи дороги від сліз, побігла до електрички.

Більше я його не бачила. В Карпати не повернулася, подалася зі своїм дипломом на Далекий Схід. Добре, що раніше була «широка страна моя родная», можна було так сховатися, щоб довіку ніхто не знайшов.

Доля моя не склалася, я не могла простити своєму коханому його зради, та й до інших чоловіків довіри не було. Так продівувала ще з десять літ, але сумувати ніколи було — я вчителька, хімію викладала в школі, то дітей у моїй квартирі завжди було багато.

Якось в одну із своїх відпусток подалася в Карпати. І на Київському вокзалі зустріла свого Василя. Стала до каси за квитком, а за мною чоловік якийсь тихо зайняв чергу. Я обернулась до нього і мало не зомліла — це він! Швидше серцем, ніж голосом скрикнула:

— Васю!

... Ми проблукали нічними київськими вулицями до ранку. Наговорилися, наплакалися, порозумілися. Тільки через десять років я довідалася, що сталося того вечора. То була Галя, дівчина його молодшого брата. Скаржилася вона Василеві та просила допомогти, щоб змусив Миколу одружитися з нею. А я дурна не зрозуміла і втратила своє кохання на багато років. Микола одружився з Галею, а мій Василь усе парубкував, не втрачав надії мене знайти.

Через багато років розлуки ми все-таки одружилися, народилось у нас двоє синів, старший уже теж одружений, а менший цього року закінчує університет. Так ото я вам скажу: як маєте виграти в лотерею, то й виграєте, а якщо судилося двоє сердець одне одному, то хай там що, а вони все-таки будуть разом! Як і ми з своїм Василем — бачите, які випробування витерпіли, а Бог нас знову звів докупи.

Ольга КОРНІЯКА, кандидат психологічних наук

Ввічливість скрізь однакова,
або Дещо про етику спілкування

Приписи етикету з'явилися за сивої давнини як розумні форми спілкування. Та й досі має під собою грунт твердження: якщо люди перестануть жити за правилами, вони втратять людську подобу.

КОЖНОМУ народові притаманні свої правила і традиції, зумовлені національною історією, психологією, політичним устроєм країни. Однак, як запевняють англійці, законодавці норм етикету, справжня ввічливість скрізь однакова, а гарні манери свідчать про здоровий глузд і добросердність.

Відомо, що поряд з мовою невід'ємними складниками процесу спілкування виступають жести, пози, міміка, зокрема, вираз обличчя та контакт очей. Ці невербальні сигнали, яких налічують близько мільйона, мають вплив утричі більший, аніж слова. І тому, коли співрозмовник каже одне, а його міміка чи жестикуляція свідчать про інше (бо це відбувається підсвідомо), його партнер не зважатиме на слова, а довірятиме власним очам і вухам.

ОСОБЛИВО промовистими є жести, які посилюють емоційне звучання сказаного. Більшість з них однакова в усьому світі. Так, коли люди задоволені, вони посміхаються, коли ж чимось засмучені, роздратовані — насуплюються.

Спостерігати за жестами просто, але тлумачити їх набагато складніше. Дослідники вважають, що за жестами можна читати навіть думки людей. На думку австралійця Алана Піза, жест «потирання повіки» зумовлений тим, що в людини з'являється бажання сховатися від обману, підозри, з якими вона зіткнулася, або бажання уникнути погляду того, кому вона каже неправду.

Жінки частіше посміхаються і відверто дивляться співрозмовникові у вічі, а чоловіки, навпаки, здебільшого уникають прямого погляду. Дослідження, проведені в Пенсільванському університеті (США), свідчать, що жінкам притаманна тонша інтуїція, аніж чоловікам. За виразом обличчя людини вони здатні точніше, ніж чоловіки, вгадати її настрій. Жінки помічають більш як 10 різних емоційних станів співрозмовника, приміром, сором, страх, відразу. Чоловіки ж переважно реагують на обурення.

НЕ МЕНШ цікава і «поведінка» рук. Саме вони можуть видавати душевний стан людини. Приміром, якщо ви схвильовані й очікуєте на розмову з майбутнім роботодавцем, то нізащо не тримайте в руках маленьких предметів. Адже найменше тремтіння рук свідчитиме про ваш душевний неспокій, психологічний дискомфорт. Наслідки цього можуть бути досить прикрі. Бо відомо, що керівники надають перевагу врівноваженим, упевненим у собі людям.

ІСТОТНЕ значення для успішного перебігу бесіди має і погляд. Він тісно пов'язаний з мовою і часто є засобом встановлення контакту.

Щоправда, погляди теж бувають різні. Так, скажімо, у японців прямий погляд просто в обличчя під час розмови вважають нетактовним. У арабів, навпаки, треба дивитися співрозмовникові у вічі.

Більшість народів дотримується неписаного закону, який забороняє розглядати іншу людину, особливо незнайому. Існує навіть прикмета про злу силу «лихого ока». Однак попри все, погляди допомагають підтримувати під час розмови контакт. Щоправда, погляди тактовні, розумні. Ними мовби компенсується дія чинників, що іноді роз'єднує співрозмовників. Відсутній погляд, зрозуміло, свідчить про небажання партнера вести розмову.

Гадаємо, зібрані психологами дані щодо поглядів можна застосовувати навіть у техніці. Так, психологи радять проектувальникам громадського транспорту розміщувати в салоні сидіння для пасажирів так, щоб не змушувати їх упродовж усієї поїздки дивитися один на одного. Ви, певно, помічали, як пасажири, намагаючись уникнути прискіпливих поглядів, читають або дрімають.

А загалом спостереження показали, що для налагодження добрих взаємин з іншою людиною, дивитися на неї треба від 60 до 70 відсотків усієї розмови. При цьому багато важить і те, куди спрямовано погляд співрозмовника. Бо погляди бувають світські, інтимні, ділові. Тож аби справити певне враження, варто супроводжувати свої слова діловим поглядом. Себто спрямовувати його на чоло співрозмовника і не опускати очі нижче від його очей.

Календар «ГУ»

Святкові і неробочі дні

1 січня — Новорічне свято.
7 січня — Різдво Христове.
8 березня — Міжнародний жіночий день.
23 квітня — Світле Христове Воскресіння. Великдень.
1 і 2 травня — День міжнародної солідарності трудящих.
9 травня — День Перемоги.
11 червня — День святої Трійці.
24 серпня — День незалежності України.
7 і 8 листопада — річниця Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Професійні свята і пам'ятні дні

22 січня — День соборності України.
29 січня — День працівників пожежної охорони.

* * *

19 березня — День працівників житлово-комунального господарства.
23 березня — Всесвітній метеорологічний день.
27 березня — Міжнародний день театру.

* * *

7 квітня — Всесвітній день здоров'я.
7 квітня — Міжнародний день визволення в'язнів фашистських концтаборів.
12 квітня — Всесвітній день авіації і космонавтики.
18 квітня — Міжнародний день пам'ятників та історичних місць.
22 квітня — День Землі.
26 квітня — День чорнобильської трагедії.
30 квітня — Всесвітній день поріднених міст.

* * *

14 травня — День матері.
18 травня — День музеїв
24 травня — День слов'янської писемності і культури.
28 травня — День хіміка.

* * *

1 червня — Міжнародний день захисту дітей.
5 червня — Всесвітній день охорони навколишнього середовища.
6 червня — День журналіста.
11 червня — День працівника легкої промисловості.
18 червня — День медичного працівника.
25 червня — День молоді.
25 червня — День митної служби України.

* * *

1 липня — Міжнародний день кооперації.
2 липня — День працівників морського та річкового флоту.
16 липня — День металурга.

* * *

6 серпня — День залізничника.
13 серпня — День будівельника.
20 серпня — День авіації.
27 серпня — День шахтаря.

* * *

1 вересня — День знань.
9 вересня — День фізкультури і спорту.
10 вересня — День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості.
16 вересня — День винахідника і раціоналізатора.
17 вересня — День працівника лісу.
24 вересня — День машинобудівника.
27 вересня — Всесвітній день туризму.

* * *

1 жовтня — Міжнародний день музики.
1 жовтня — Міжнародний день людей похилого віку.
8 жовтня — День працівників освіти.
24 жовтня — Міжнародний день ООН.
31 жовтня — День автомобіліста.

* * *

4 листопада — День прикордонника.
4 листопада — День Національної гвардії.
16 листопада — День працівників радіо, телебачення та зв'язку.
17 листопада — Міжнародний день студентів.
19 листопада — День працівників сільського господарства.

* * *

3 грудня — Міжнародний день інвалідів.
6 грудня — День Збройних Сил України.
10 грудня — День прав людини.
17 грудня — День енергетика.
20 грудня — День міліції.

ПРАВОСЛАВНИЙ ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР на 1995 рік

ГОЛОВНІ СВЯТА (за новим стилем)

6 січня — надвечір'я Різдва Христового. Різдвяний святий вечір.
7 січня — Різдво Христове.
Із 7 по 18 січня — Святки.
14 січня — Обрізання Господнє. Свт. Василя Великого.
15 січня — прп. Серафима Саровського.
19 січня — Хрещення Господнє. Богоявлення.

* * *

12 лютого — свято Трьох Святителів — свт. Василя Великого, Григорія Богослова та Іоанна Златоуста.
15 лютого — Стрітення Господнє.
25 лютого — Вселенська батьківська поминальна субота.
27 лютого — Седмиця сирна (масляна).

* * *

5 березня — Прощення. Заговіння на Великий Піст.
6 березня — початок Великого Посту.
12 березня — Торжество Православ'я.
22 березня — 40 мучеників Севастійських.

* * *

7 квітня — Благовіщення Пресвятої Богородиці.
16 квітня — Вхід Господень до Єрусалима. Вербна неділя.
17 квітня — початок Страсного тижня.
23 квітня — Світле Христове воскресіння. Великдень.
24 — 29 квітня — Великоднева седмиця.

* * *

2 травня — Радониця. Поминання померлих.
7 травня — святих Дружин-Мироносиць.
16 травня — прп. Феодосія Печерського.
22 травня — перенесення мощів св. Миколи, єпископа Мир. Лікійських.

* * *

1 червня — Вознесіння Господнє.
10 червня — Троїцька поминальна субота.
11 червня — П'ятидесятниця. День святої Трійці.
12 червня — День Святого Духу.
18 червня — День Усіх Святих.
19 червня — початок Петрового посту.

* * *

12 липня — первоверховних апостолів Петра і Павла.

* * *

1 серпня — прп. Серафима Саровського.
2 серпня — пророка Іллі.
5 серпня — Почаївської ікони Божої Матері.
9 серпня — вмч. Пантелеймона.
14 серпня — Ізнесення древ Хреста Господнього. Мч. Маккавеїв. Перший Спас. Початок Успенського Посту.
19 серпня — преображення Господнє. Другий Спас. Освячення плодів.
28 серпня — Перша Пречиста Пресвятої Богородиці.
29 серпня — Перенесення Нерукотворного образу Господнього. Третій Спас.

* * *

11 вересня — Усікновення голови Іоанна Предтечі.
14 вересня — початок нового церковного року.
21 вересня — Різдво Пресвятої Богородиці.
27 вересня — Воздвиження Чесного Хреста Господнього.
30 вересня — мучениць Віри, Надії, Любові і їхньої матері Софії.

* * *

14 жовтня — покрова Пресвятої Богородиці.
19 жовтня — св. Михайла — першого митрополита Київського.

* * *

8 листопада — вмч. Димитрія Солунського.
9 листопада — прп. Нестора Літописця.
21 листопада — Собор Архистратига Михаїла.
27 листопада — ап. Пилипа.
28 листопада — початок Різдвяного (Пилипового) посту.

* * *

4 грудня — Введення до храму Пресвятої Богородиці.
7 грудня — свт. вмч. Катерини.
13 грудня — св. апостола Андрія Первозваного.
17 грудня — св. вмч. Варвари.
19 грудня — святителя Миколи Чудотворця.

ВУЗЛИК НА КОЖЕН ВИПАДОК І НА ЦІЛИЙ РІК

ПОСТЯТЬ:

Пилипівка або Різдвяний піст — з 28 листопада 1994 року по 6 січня 1995 року;
Великий піст — з 6 березня по 22 квітня;
Петровий піст — з 19 червня по 11 липня;
Успенський піст (Спасівка) — з 14 серпня по 27 серпня;
18 січня; 11 та 27 вересня, а також щотижня у середу і п'ятницю, окрім тих, що припадають на 11 та 13 січня, 15 та 17 лютого, 1 та 3 березня, 26 та 28 квітня, 14 та 16 червня.

НЕ ВІНЧАЮТЬСЯ:

протягом року у вівторок, четвер, суботу; у дні тринадцяти найбільших свят року (Різдва Христового, Хрещення Господнього, Стрітення Господнього, Благовіщення Пресвятої Богородиці, Вербної Неділі, Великодня, Вознесіння Господнього; Святої Трійці, Преображення Господнього, Успіння Пресвятої Богородиці, Різдва Пресвятої Богородиці, Воздвиження Чесного Хреста Господнього, Введення в храм Пресвятої Діви Марії); напередодні храмових свят; упродовж постів — Різдвяного, Великого, Петрового, Успенського (Спасівка); з 7 по 20 січня; з 26 лютого по 5 березня; з 23 по 29 квітня. 6, 7, 11 та 12 липня; 10, 11 і 27 вересня; 13 і 14 жовтня.

ДНІ ОСОБЛИВОГО ПОМИНАННЯ ПОМЕРЛИХ:

25 лютого, 18 і 25 березня, 1 квітня, 2 травня, 10 червня, 28 жовтня, 4 листопада.

ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО 1995-Й?

1995-й рік — звичайний рік, який має 365 днів і є 1995 роком від дня народження Ісуса Христа.

За візантійським літочисленням він є 7503 роком.

За олександрійським літочисленням він є 7494 роком.

За єврейським літочисленням він є 5755/5756 перехідним роком.

За мусульманським літочисленням він є 1415/1416 перехідним роком.

SHOW MUST GO ON, ПАНЕ ТАРАСЕ

Земля, яку сходив Тарас малими босими ногами, колись обов'язково набуде ознак офіційно захищеної меморіальності. А поки що незахищений Петриненко гуляє сам по собі — ні тобі особливого панського гніву, ні особливої любові. Сам себе фінансує. Сам себе на «солянки» власним авто підкидає. Сам себе у власній квартирі на власній апаратурі пише (останнім часом до цього благородного діла підключилася мудра «Комора»). Сам собі режисер, сам собі художник.

Де, в якій країні, якій «зірці», в якому страшному сні це може наснитися?

Хоча майже національний символ. Пісні стали позивними радіо- й телепередач. Людина естради, а цитувати можна, як Леніна: «Я — професійний раб», «Боже, Україну збережи». Не гірше, ніж «Как нам реорганизовать Рабкрин».

Вічно вчорашні й безнадійно провінційні дочекалися звань. Висували і його. Було таке 1989 року. Якраз трапилася «Червона рута», і Петриненко, звісно, заспівав про Рух. «Ты нас круто подвел», — сказали йому. Про звання вже не згадували. Пам'ятаю, як на одній прес-конференції, струсивши гривою, він відповів: «Нині я б з тих рук уже не взяв».

Руки з того часу помінялися двічі. Порядки залишилися старі.

До безголових естрадних монополістів він так і не пристав — соромно. До тусовщиків теж — не та вагова категорія. От і мучиться. А на міністерському олімпі хтось нишком спостерігає і думає: виживе чи ні? Ох і любимо ж ми, браття, свого ближнього, коли він... Тарас!

— Пане Тарасе, ви самі собі й менеджер. Чому?

— Бракує справжніх професіоналів, спроможних організувати процес як годиться. Ця мережа — навіть, якщо вона й була — нині зруйнована. А приватного чи напівприватного шоу-бізнесу ще нема. Інакше він себе пропонував би. Переважно трапляються люди, які хочуть вхопити те, що лежить зверху, забуваючи, що аби заробити, спочатку треба вкласти. Такий час, що ділові люди працюють на себе. А хороший менеджер підпорядкований виконавцю.

— Але чи властиво вам бути менеджером?

— Ні. Мені дуже тяжко. Є речі, які легко й радо роблю сам, а є — які робити не можу. Я знаю, що коли написана гарна пісня, хтось мусить її підхопити, дати їй хід, як це було колись. А люди бігають зі своїми фонограмами, якимись грошима. Кожного разу, коли я пропоную кудись свою творчість, наче відчуваю, як втрачається її вартість. Отже, цього ніхто міг би й не помітити?

— Егоцентричне благородство.

— Може, й так.

— Моцарту було легше. Йому можна було не продаватися.

— Моцарт похований десь у ямі, ніхто не знає, де конкретно. Нікуди навіть квіти покласти. Коли людина жива, важко віддати їй належне, так ніби забираєш від себе. Хіба з геніями можна так поводитися?

— Вам би бути політиком. Нарешті знайшлася б фігура, здатна консолідувати праві сили.

— Мене сприймають як політизованого митця. І мало хто усвідомлює одну просту річ: я пишу про те, про що в цей момент не можу не написати. Якщо виникає загроза комуністичного реваншу, з'являється пісня «Червоний вітер». Не більше того. Якщо мені болить Україна, з'являється пісня «Україна». А потім з'являються зовсім інші речі. За кордоном погано сприймають мою лірику. «Співайте нам оце, бо оте кожен може». Я не політик і не ставлю перед собою завдання бути таким чи іншим. Я такий, як є. В цьому й моя перевага, й моя біда.

— Таке відчуття, що на цьому Олімпі ви зовсім один.

— Справді, до жодної тусівки я не належу — ні до рокерів, ні до попсовиків, ні до заслужених-народних. Але відверто бажаю успіху тим, хто виводить Україну з рівня хуторянства на нормальний європейський рівень. Ці люди завжди можуть знайти в мені підтримку, — знають вони про це чи ні. Хто? «Скрябін», «Брати Гадюкіни», Сашко Пономарьов, «Вій». Зрештою, ті тусівки — велика омана. Бо кожен пливе на своєму човні. І намагається робити все, аби його справи йшли добре. Можливо, єдина моя відмінність у тому, що я не ставлю меркантильні моменти вище за творчі.

— А, кажуть, що ви цілком хазяйська дитина.

— Я поясню. Коли бачать техніку, на якій я записуюсь, — це справляє враження. Машину, на якій я їжджу, — теж. Але вони не бачать іншого — що все це потрібно лише для того, аби бути максимально незалежною людиною в творчості. Не ходити з простягнутою рукою по студіях, не просити якихось інструментів, не чекати, коли за тобою пришлють автобуса. Якби вони побачили ремонт у моїй хаті, який тягнеться вже 10 років і кінця-краю йому нема...

— Ви людина ірраціональна?

— Цілком можливо.

— Ви мало концертуєте.

— Гала-програми мене не надто приваблюють, я просто змушений брати в них участь, бо інакше не виживу. А сольні концерти нині — велика проблема. Одна оренда залу «Україна» коштує 200 мільйонів карбованців. Зникла ланка, яка поєднує виконавця і публіку.

— У вас зараз навіть нема відчуття своєї публіки?

— Втрачений зворотний зв'язок. Я наче залишився сам. Ця криза не тільки моя, вона економічна, соціальна, політична, яка хочете.

— Такий час — на виживання. Багато талановитих людей закинули високу музику й перейшли на відверту або закамуфльовану попсу.

— Переважній кількості виконавців споживач диктує, що робити. Тому вони й копіюють Москву, що публіка вихована на тій музиці. Я намагаюся знаходити золоту середину, коли творчість зберігає самоцінність, але дозволяє залишатися в межах зрозумілості.

— А вам ніколи не хотілося бути вільним художником? Від публіки.

— Звичайно, хотілося.

— Театральних акторів ділять на тих, хто хоче подобатися публіці, й тих, хто до цього байдужий. Останніх одиниці. Естрада ще демократичніша, ніж театр, але, здається, ви не надто переймаєтеся тим, аби закохати в себе публіку.

— Я хочу бути їм корисним більше, ніж подобатися. Дуже важливо, щоб тебе любили. Але, зрештою, ці принципи загальновідомі.

— Чому ви їм не слідуєте?

— Бо тоді це мистецтво стане примітивнішим. Кожний виконує свою місію: публіка — люблячої, артист — того, кого люблять. У намаганні подобатися багато синтетики, а хочеться чогось справжнього.

— Ви сповідуєте свободу в творчості (і в житті, хотіла запитати я) чи знаєте дисципліну?

— Мабуть, це все-таки свобода. Не хочу заганяти себе в рамки. Коли ви вдягаєте на себе якийсь імідж і робите це свідомо, — ви вже мусите з ним і помирати. Змінивши його на якомусь етапі, ви можете втратити всіх своїх слухачів. Через це я хочу, щоб усе було природньо.

— У буденному житті ви людина весела й дотепна. У творчості — драматична й навіть трагічна. Ви — молодий чоловік, а у вашій творчості є тема смерті.

— 42-річного чоловіка можна назвати молодим. Але не тоді, коли цей чоловік займається естрадою. Зважте на те, що мої пісні виходять із затримкою 10—15 років, ото й трапляється, що іноді я вже думаю над тим, коли провести свій прощальний концерт. Час іде. Інтерес до української музики незначний. Можна волати, поки не захрипнеш, але рано чи пізно забракне голосу. Колись буде край. А результату не видно. Не матеріального — що ось куплю собі хату чи пароплав — а щоб таки щось зрушилося. Що я прийшовся тут у нагоді.

— Я поважаю тих пасіонаріїв, які дисципліновано сповідують оптимізм за великим рахунком, бо Україна отримала історичний шанс. І вперше треба перестати голосити. Але в мистецтві завжди цінувалася трагедія.

— Я трохи поїздив по світу. Мені здається, нівечиться те золоте зерно, заради якого варто жити. Люди втрачають відчуття прекрасного, а натомість набувають відчуття того, на що їм кажуть, що це прекрасне. Штучно роблені речі. Це дуже видно по Америці. Там навчилися робити професійно все. Але часом воно погано смакує, а часом його небезпечно на себе приміряти. Але вони вміють продати, й люди їм вірять.

— Не буде незручно, коли я спитаю в Петриненка, чи були в нього вчителі.

— Мені траплялися мудрі й цікаві люди, але вчили життя і творчість. Люблю Пітера Гебріела й Стінга. Наслідувати ніколи не треба, але дослухатися до розумних людей треба.

— Чи були у вас прохідні роботи?

— Були, але небагато. Речі, які мусив написати. Все одно намагався вкласти в них якомога більше себе.

— Вас не приваблювали великі форми? Один хороший режисер казав мені, що мріє поставити в Національній опері класичний вертеп з Петриненком в ролі трьох царів.

— Були великі проекти. Але зараз не час. Великі проекти — великі гроші.

— Ви людина вольова чи інтуїтивна?

— Коли ні на кого спертися, відкриваю в собі цілком вольові риси. Але мене легко збити з пантелику так, що я не зможу працювати. Щоб не потрапити під такий вплив, можу уникати контактів.

— Ага, то вам легко навіювати. Тепер усі зловживатимуть.

— Давно зловживають...Іноді я відчуваю, що про мене думають зовсім не те, що є насправді. Що до мене страшно підійти, що я відгороджена муром фортеця. Це зовсім не так. Траплялося, мене відверто використовували, й дуже важко було виплутатися з цієї ситуації. Кого мені бракує, то це хорошого помічника.

— Тарасе, які у вас стосунки з державою?

— Коли я повертався сюди з Росії, в кабінетах гуляли чутки, що я некерований. Це було за однієї влади. З того часу багато змінилося, але ставлення до моєї персони, мабуть, не дуже.

— Ви не переймаєтеся тим, що держава забула або свідомо забула про будь-які достойні вас регалії?

— Регалії потрібні не тоді, коли дієш, а тоді, коли сходиш зі сцени. Якщо митець заслужений-народний, то він ніби існує. Коли я служив у ансамблі пісні й танцю Київського військового округу...

— Ось де ви, мабуть, були керовані.

— До певної міри. Але коли мене змушували зголити вуса, які я носив, здається, з того моменту, як вони виросли, погрожували гауптвахтою, і це тривало довго — я не зголив. Коли я вже затнуся...

— Ага, то ви таки людина вперта?

— Коли доходить до принципових речей.

— Таких, як вуса?

— Таких, як вуса. Так-от, там звання видавалися за вислугу років. Майже незалежно від того, як людина співає чи танцює. Жива черга. Через певну кількість років — заслужений, ще через певну — народний. Цей механізм знецінював саму вартість поняття звання. Інша справа — бути поза колом зору влади. Це досить дивно. Справді написані пісні, які не можна не помітити. І я знаю, що їх помітили. Я знаю, що таке бути патріотом Батьківщини, однак це не має нічого спільного з керованістю.

— Про що йдеться?

— Про монопольні структури, які сьогодні правлять бал не лише в українській економіці, але й у естраді. Ці структури намагаються контролювати усе концертне життя України.

Або ти, хлопче, з нами, або ми без тебе. Пам'ятаєте, на останньому «Пісенному вернісажі» замість мене звучала моя фонограма?

Зараз момент структурування в окремих містах або в столиці. Йдеться про сфери впливу тих виконавців, які, в свою чергу, під сферою впливу тих чи інших сил. Коли контролюються або центральні концертні майданчики, або учасники, які будуть запрошені, а інші ні під яким виглядом не будуть. Політика викручування рук. Можливо, в світі є щось подібне, але там це має цивілізованіші форми.

Я в цю гру не граю. Через те бувають моменти певного відчаю. Але ось я повернувся зі Львова з фестивалю «Мелодія», і того заряду мені вистачить на довгий час. Так що сили приблизно рівні.

Людмила МИКИТЮК, «Голос України»

Новини культури

Тиждень починався... у вівторок

А тому на екрані гучно не стріляли, не робили карколомних тобі-гері, не завойовували космічних просторів.

На екрані цього разу просто жили: їли, спали, сиділи, стояли, ходили, цілувалися. Не знаємо, але якийсь із названих процесів виявився надто спокусливим. А тому влаштовувалися на східцях, заносили меблі: крісла, стільці, лавки. Залою Будинку кіно бродили збентежені тіні. Та місце знайшлося для кожного, адже тиждень європейського кіно, організований Спілкою кінематографістів України, почався... у вівторок. Знуджені «відіотизмом» теле-кіно-відеоекранів із захватом дивилися фільми Едуарда Нірмана, Клода Шаброля, Жако ван Дормаеля, Кріса Ньюбі, Хервіга Кіппіга, Кеннета Бранаха, Нанні Моретті.

Справжній галас зчинився у понеділок, коли кияни знову не побачили «Життя і незвичайних пригод солдата Івана Чонкіна». На вході до Будинку кіно стояли двоє хлопців, котрі з дитячою посмішкою пояснювали всім, що самого бажання переглянути стрічку мало. Фільм, створений чеським режисером Іржі Менцелем за романом російського письменника й дисидента Володимира Войновича, приймали дуже добре у Венеції (Золота медаль за режисуру на венеціанському міжнародному фестивалі), у Швеції, Німеччині, Парижі (у Києві — хотілося продовжити)... Фестиваль був присвячений сторіччю кінематографа, а ідея його проведення народилася у посольстві Німеччини, котре підтримали посольства Бельгії, Великобританії, Іспанії, Франції, Нідерландів.

З поправкою на Європу

У Рівненському музеї українського мистецтва, на чиє приміщення сьогодні претендують і збагатілі фірми, і політичні партії, все ще триває мистецьке життя.

Колектив музею на чолі з Борисом Шапієвським відкрив нову експозицію — виставку живопису Олени Боровик. Роботи, які представлено для огляду, було зроблено за кордоном. У сусідній Польщі. Чи не тому вони принципово відрізняються від тих, які художниця писала раніше?

— Раніше роботи Олени бути фігуральні, — говорить старший науковий співробітник музею Валентина Круль, — а нині це прості геометричні мотиви, близькі до західного модерну.

До речі, Оленою Боровик зацікавились польські галерейники. Вже підписано угоду про обміні виставки. Може, й погано, що на українських митців так тисне авторитет Заходу, але саме таке малярство цікавить маклерів від мистецтва з інших країн. Хочемо ми того чи ні, але й надалі наші митці будуть всотувати в себе кров західного модернізму — такого мистецтва від нас чекають, за таке голосують гаманцями.

Поезія, розрубана навпіл

Єдине антологічне видання останніх років серйозно показало картину сучасної української поезії незалежно від місця, де вона твориться. Це збірник «Золотий гомін» (упорядник Анатолій Мойсієнко). Але ще рік-два — і про поетів з України зовсім забудуть, натомість тих, що з діаспори, пам'ятатимуть і шануватимуть: видавці укладають їхні книжки частіше.

І це ще раз потверджує нове видання «Кобзи» — антологія української модерної поезії в діаспорі «Поза традицією». У ній зібрано майже сорок поетів, наймолодші з яких — тридцятирічні. Давно говорять, що зі здобуттям Української державності українська література в інших країнах почала вмирати. Письменників наймолодшого покоління, бодай двадцятип'ятирічних, що пишуть українською, немає. Та це й не дивно: в самій Україні теж небагато знаних російських, білоруських, польських, угорських та інших письменників.

Вихід будь-якої української книжки сьогодні — свято. Але шкода, що Канадський інститут українських студій, фонди українських студій та досліджень при Оттавському університеті, які володіють авторським правом на цю книжку і, треба розуміти, фінансували її вихід, подбали лише про митців з діаспори. Поети з України, схоже, не потрібні ані діаспорі, ані власній державі. Мине рік-другий — і українську літературу почнуть ототожнювати з літературою української діаспори.

За повідомленнями агенції «Територія А».

Владислав ПУСТОГАРОВ:

«Життя орла коротше, але значно приємніше...»

І в минулому сезоні донецький баскетбольний клуб «Шахтар-АСКО» посідав чільні позиції в національному чемпіонаті. Але залишився в підсумку без нагород. А от у нинішньому турнірі донеччани стали одними з головних претендентів на медалі. Вони взяли гору над усіма чисто призерами попереднього чемпіонату, у їхньому складі є тепер й американські гравці. У виїзних матчах «Шахтар» супроводжує група болільників. І серед них часто трапляються знайомі обличчя. Скажімо, підтримати земляків у матчі проти чемпіона — команди «Будівельник-Дніпро-Інком» — до Києва прилетів видатний український легкоатлет Сергій Бубка.

— Що ж сталося? Хто той добрий чарівник, помічник «Шахтаря» з Донецька? — запитали ми в його головного тренера Владислава Пустогарова.

— Головна дійова особа — президент клубу Олександр Шведченко, котрий свій ентузіазм, великі власні кошти тощо віддає для пожвавлення баскетбольного життя на Донеччині. На щастя, він — не самотній. Йому вдалося згуртувати навколо себе групу багатих і впливових людей — бізнесменів, підприємців, керівників міста та області. Усі вони захоплено і корисно працюють на розквіт баскетболу в нашому краї.

А він, до речі, специфічний. Тут здебільшого мешкають шахтарі, металурги, люди інших важких фізично професій. Вони, як правило, дуже емоційні. Спортивні болільники з них — експансивні. Тому таких вірних друзів, такої палкої підтримки ви не зустрінете в жодному регіоні нашої країни.

— То, може, ця обставина й стала основною причиною вашого рішення про зміну луганської прописки на донецьку?

— У Луганську весь баскетбол зациклюється виключно на «Спартакові». В цьому клубі я був і президентом, і головним тренером. Однак поступово дійшов висновку, що баскетбол у місті та області нікому, окрім нашого колективу, не потрібний. Нам натякали: посідайте собі 6—7 місце і добре. Але якщо є потенціал, бажання до прогресу, то як же можна задовольнятися життям у болоті? Може, когось воно б і влаштувало. Я ж — максиміаліст і з таким становищем миритися не міг. Хотілося пожити життям орла. Хоч воно і коротше, але значно приємніше. А тут саме наспіла пропозиція очолити місцевий «Шахтар». Коли ж побачив умови, в яких пропонували працювати з командою, то, повірте, навіть про зарплату не спитав. Де ви бачили у нас, щоб команда тренувалася (підкреслюю) в п'ятитисячному Палаці спорту? Під час гри з не таким уже й іменитим білоцерківським «Нафтохімом-Олександрією» заповнені майже всі місця на трибунах! Це ж надихає і окрилює.

Так, повторюю, я — максималіст, хочу бути першим і не приховую цього. Добре розумію, що сьогодні «Шахтар» ще поступається «Будівельникові» за добором виконавців, ще за якимись компонентами або «Київ— Баскетові». Але ті умови, про які я вже згадував, допоможуть нам добитися висот. Грати погано при таких спонсорах і болільниках просто соромно.

— То як ви гадаєте, це все надовго, серйозно чи тимчасова акція?

— Коли вів переговори з керівництвом «Шахтаря», то спитав у них приблизно те ж саме. Мене запевнили, що мінімум на 6—8 років. Тоді й зголосився.

— А як вам узагалі нинішній чемпіонат? Чи пішло йому на користь те, що його почала проводити Українська баскетбольна асоціація?

— Подобається. І велика заслуга у зрушеннях на краще саме УБА та її президента Михайла Бродського. Говоритимемо прямо: баскетбол сьогодні — той же бізнес. Команди, які не мають коштів, не виживуть. Спитаєте, а чому ж бізнесмени так полюбили баскетбол? Вони зрозуміли, що і через нього можна заробляти гроші. Того ж Бродського і раніше знали, але тепер, коли він став власником «Київ-Баскета», — ще більше. Переконаний, що баскетбол допомагає і його бізнесові. Хоча є маленький нюанс. У тому ж Києві бізнесмени мають значно ширші, прогресивніші погляди, ніж у провінції. Там теж є чимало багатих людей, але вони до цієї справи ставляться куди насторожененіше. Візьмімо хоча б той самий Луганськ. І там можна було б відшукати для баскетбольного «Спартака» солідних покровителів. Але поки що чути лише обіцянки. Луганщина, до речі, має чудові спортивні традиції. Важко знайти в якомусь іншому регіоні таку велику кількість зірок з різних видів спорту. Тільки останнім часом ситуація змінилася докорінно на гірше. Доки Пустогаров тяг команду протягом дванадцяти років, то все було нормально. А варто було мені сказати, що втомився стукати в кабінети начальників, просити, мов жебрак, у них милостиню, одразу став зрадником. Мовляв, кинув команду. Але чому, скажіть, не можна прагнути до кращого життя? До того ж, команду я не кинув тишком-нишком. Усе робив відкрито, не криючись. Уже перейшовши до «Шахтаря», я відправив із його складу шістьох гравців, які ще не підійшли до основного складу, на підтримку луганського «Спартака», в якого серйозні кадрові проблеми. І вони грають, приносять користь колективові. Коментарі, гадаю, зайві.

— Що треба зробити, щоб українські клуби виступали стабільніше на європейській арені?

— Баскетбол в Україні в цілому достатньо розвинений. Але про нього дуже мало знають за кордоном. І дивного тут мало, бо наша країна зовсім молода. Подруге, треба мати кошти, щоб довкомплектувати склади учасниками єврокубків. Окрім клубного баскетболу, є й національна збірна. Вона повинна заявити про себе цікавою, стабільною грою. Тоді й прийде авторитет, а з ним і зовсім інше ставлення з боку ФІБА, суддів. А поки що ми маємо величезний дефіцит виступів і клубів, і збірної в міжнародних турнірах вищої категорії. Для цього, повторюю, потрібні гроші, а ще більше — зв'язки із зарубіжними баскетбольними інститутами. Бо інакше ми так і залишимося на рівні початківців...

— І останнє запитання: чи вам не снився сон, в якому ви побачили п'єдестал пошани на фініші нинішнього чемпіонату?

— Важко визначити лише послідовність місць, які посядуть команди. Але переконаний, що не помилюся, назвавши чотирьох претендентів на медалі — «Будівельника», «Київ-Баскет», «БІПА-Моду», «Шахтаря». Хоча мені дуже подобається і миколаївський «Корабел» — перспективна молода команда, яка прагне грати в сучасний баскетбол...

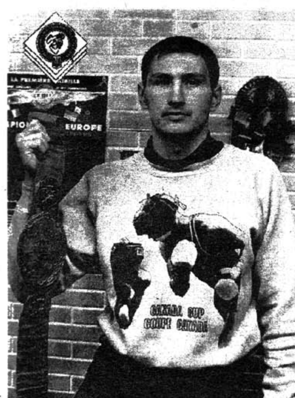
На знімку: з м'ячем розігруючий донецького «Шахтаря» Димитрій Бікман.

Фото Миколи БОЧКА.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

НА ОЧАХ У ФРАНСУА МІТТЕРАНА

менш ніж за дві хвилини здобув перемогу український боксер!

У паризькому Палаці спорту «Marcel-Cerdan» проходило яскраве боксерське свято. Серед 15 тисяч глядачів були сам Президент Франції Франсуа Міттеран та мер Парижа Жак Ширак. На «десерт», після ряду фінальних зустрічей за звання національного чемпіона, присутнім запропонували титульний поєдинок у першій важкій категорії (86,184 кг). Переможець ставав чемпіоном Європи серед професіоналів.

Подію напряму транслювало французьке телебачення та ще ряд телекомпаній країн континенту, зокрема Швейцарії. Тому організатори були вкрай здивовані, що українське телебачення так нешанобливо поставилося до свого чудового атлета, який приголомшив Францію і Європу.

Втім, нехай сам Олександр Гуров (а мова про нього), розповість про те, що він наробив на паризькому ринзі.

— Про суперника знав достатньо. Подивився відеозаписи його боїв. Знав, що 28-річний уродженець Камеруну, а тепер громадянин Франції Норберт Екассі — один з найбільших авторитетів у боксерському світі. Він — основний челенджер за версією WBC, посідає чільні місця в інших боксерських версіях. Провів на професіональному рингу близько трьох десятків боїв. І майже всі виграв нокаутом. Напередодні нашої зустрічі, виступаючи в спеціальній програмі національного телебачення, Екассі самовпевнено заявив: «Перекажіть українському хлопцеві, що на ринг я виходжу не жартувати, а вбивати. І свою перемогу присвячу президентові країни».

Що ж, то була остання інформація для роздумів. І скажу відверто, що перед боєм дуже хвилювався.

— Із скількох раундів складається матч за звання чемпіона Європи?

— З дванадцяти. Але нам вистачило одного.

— ?

— Мені вистачило хвилини і 58 секунд, щоб послати суперника в нокаут.

— Будь ласка, зупиніться детальніше на цьому головному епізоді.

— Ми разом із моїм персональним тренером Сергієм Івановичем Бахмутовим дуже серйозно і сумлінно готувалися до цієї важливої для мене і всього українського спорту події. А в Парижі президент Ліги професіонального боксу України, наш найавторитетніший тренер, мій секундант у тому поєдинку Михайло Михайлович Зав'ялов радив не йти у глухий захист, не задкувати, а самому постаратися діяти активно. Такої тактики і дотримувався. Чим буквально приголомшив Норберта Екассі, котрий, звісно, не чекав такого початку, який дуже швидко став для нього кінцем. Перші ж мої удари влучили в «десятку».

— І на який же удар він наразився?

— На лівий збоку, який я досить успішно застосовую. Суперник упав. Його підняли. Михайло Михайлович кричав мені з кутка рингу: «Не відпускай його!» Так і зробив, поставив останню крапку.

— І дістали в нагороду...

— ...пояс чемпіона Європи і грошовий приз. Втім, він досить незначний. Але, переконаний, настануть часи, коли наші боксери здобуватимуть разом із славою й чималі грошові винагороди.

— Тепер, будь ласка, розкажіть трохи про себе.

— Сьомого квітня мені виповниться 24 роки. Родом я з Маріуполя — відомого боксерського міста. Тут, до речі, працював Михайло Михайлович Зав'ялов. Звідси вийшло чимало зірок рингу.

— То бокс у вас був одразу чи, може, інші захоплення — скажімо, футбол або водне поло, популярне на азовських берегах?

— Ніколи не вагався. З дванадцяти років почав відвідувати секцію. Поступово прийшли й перші перемоги. Я — триразовий чемпіон України, володар Кубка колишнього Союзу. Вигравав ще й Кубки Канади та Копенгагена, був першим на турнірі «Стокгольм оупенд». Це все відбувалося на любительському рингу. Успіхів на професіональному ще негусто. Це перемога на турнірі в Бельгії, а от тепер, нарешті, мій найбільший успіх. Я — чемпіон Європи серед професіоналів.

— І що ж буде далі?

— Схоже, відпочивати, розслаблятися часу не буде. Можливо, вже через місяць знову доведеться вийти на ринг. Тому краще підтримувати бойову форму. Через півроку буду відстоювати свій титул.

— Ви одружені?

— Поки що ні.

— Отож, у красунь є шанси?

— Ні. Маю наречену Людмилу. З нею ніхто не здатний конкурувати.

Користуючись нагодою, хочу подякувати керівництву Маріупольського морського порту, яке створило для мене в клубі «Портовик» хороші умови для підготовки...

До нашої розмови підключився Михайло Михайлович Зав'ялов.

— Не чекали, що вдома нас зустрінуть так прохолодно. Аніякої реакції. Хоча Сашка, між іншим, уже привітали з Москви і Федерації боксу Росії. Проте було б невдячно не згадати людей, які доклали зусиль для нашої перемоги в Парижі. Це насамперед народний депутат України, видатний у минулому спортсмен, чемпіон світу з боксу Віктор Савченко, старший тренер нашої ліги Дмитро Дячук. Від професіональних боксерів України чомусь відвернулися різні спортивні фірми. І тут приємний виняток — «Рібок» та його представник у нашій країні Овдій Пінаов. Він останнім часом одягає наших чемпіонів. А я хочу сказати, що їх дедалі більшатиме...

На знімку: чемпіон Європи з боксу серед професіоналів Олександр Гуров.

Фото Миколи БОЧКА.

Діти не винні

Чи існують клуби там, які після розлучення могли б там спілкуватися зі своїми дітьми? Бо, чого гріха таїти, колишні дружини деколи стають на заваді цьому.

В.Михайлов.

Миколаїв

У Комісії у справах неповнолітніх при Київському міськвиконкомі порадили звертатися у подібних випадках до місцевих Рад, де, можливо, й діють об'єднання таких батьків.

Але навіть якщо такого клубу нема у вашому районі, то його можуть створити тата, які бажають брати активну участь у вихованні своїх дітей.

Обдирають серед білого дня

Свого часу приватизувавши квартиру, тепер маю халепу. А все через те, що мій сусіда в коридорчику між двома квартирами поставив двері. Сусіду байдуже, бо в нього квартира неприватизована, а мене ЖЕК змушує платити ще й за цей коридорчик, який до речі, не входить ні до моєї, ні до сусідової житлоплощі.

Г.Ганиш.

Димитрове-2 Донецької області.

За роз'ясненнями ми звернулися до житлового управління Держжитлокомунгоспу України.

Дії ЖЕКу неправомірні, оскільки коридор, між двома квартирами, як і все інше, що не входить до квартири, є допоміжним приміщенням.

За подібні порушення винуватців можна притягти до суду.

Квартира — ваша, телефон — ні

Купила квартиру, в якій був телефон. Звернулася до місцевого відділення зв'язку, щоб переоформити телефон на себе, але мені було відмовлено.

Чи правомірні дії зв'язківців?

Л.Коровенкова.

Кобеляки Полтавської області.

Роз'яснює Міністерство зв'язку України.

Так, місцеве відділення зв'язку вчинило правильно, бо телефон — не власність житлового фонду. Забраний номер переходить тій особі, котра стоїть першою в черзі на телефон.

Допомога не належить

У нашій сім'ї четверо чоловік. Хотіла б знати, чи належить мені допомога на дітей, якщо сімейний доход на кожного члена сім'ї за третій квартал минулого року становив 504 тисячі карбованців?

Г.Ямбаєва.

Христинівка Черкаської області.

У відділі сімейної політики та демографії Мінпраці України повідомили, що права на таку допомогу авторка листа не має. Вона надається лише тим сім'ям з дітьми, у яких фактичний середньомісячний сукупний доход на одного члена сім'ї, обчислений за III квартал 1994 року і підвищений на коефіцієнт 2,0, не перевищує 780 тисяч карбованців.

ГРУЗИНСЬКИЙ ЧИ МАРАКУЇ?

Раніше у магазинах було лише кілька видів чаю — грузинський, азербайджанський, краснодарський. Зрідка можна було посмакувати цейлонським та індійським із «слоником». А тепер очі розбігаються від видів, сортів, яскравих упаковок. Хотілося б дізнатися про ринок чаю в Україні.

О. Туренко.

Сміла Черкаської області.

Розповідає президент фірми «Еланда», імпортера чаю в Україну, С. Карманін.

— Чайним бізнесом займається не один десяток комерційних структур. Нормально це? Цілком. Чим більше продавців, тим ширший асортимент, краща якість, нижчі ціни. Це теоретично. А практично? На жаль, українському споживачеві пропонують ще багато низькоякісного чаю. До такого висновку дійшов Науково-дослідний центр незалежних споживчих експертиз Української асоціації споживачів. Продукція з Індії, Цейлону, Китаю, на етикетках якої зазначено «Для країн СНД», — дуже низької якості.

Це чай завозять карликові фірми, які займаються чайним бізнесом епізодично і завозять невеликі партії, в основному з Росії та Польщі. Ставка — на яскравість упаковки. Карликовим протистоять великі фірми, які займаються чайним бізнесом постійно. Ми, наприклад, завозимо з-за кордону 150 видів чаю і 15 виготовляємо на власному виробництві. Чаєм займаємося комплексно — виробляємо, пакуємо, здійснюємо експортно-імпортні операції, торгуємо. Шістдесят відсотків українського ринку чаю належить «Еланді». Серед виробників чаю славляться також «Одеса-чай», імпортер — «Мономах».

Добре почувається на українському ринку відома німецька фірма «Мартін Бауер», яка поставляє в Україну близько 80 сортів чаю «Міхфорд». Хоча наші покупці за звичкою вважають найкращим чаєм індійський, спеціалісти іншої думки: індійські технології застаріли. Тож, прислухавшись до рекомендацій спеціалістів, найбільші українські імпортери чаю звернули свої погляди на країни Африки і Латинської Америки.

ПОТЕРПІЛИМ ВІД ЯДЕРНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Поясніть, будь ласка, які пільги мають люди, які брали участь у ліквідації ядерних аварій, ядерних випробуваннях, а також у воєнних навчаннях із застосуванням ядерної зброї?

М.Гжечко.

Богородичне Донецької області

Як повідомили нам у Мінчорнобилі України, такі особи належать до 1, 2 або 3 категорій (ст.14 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» в редакції Закону України від 19.12.1991 р.). із змінами і доповненнями від 1.07.1992 р. На підставі цього їм надають компенсації і пільги.

Однак через те, що закон стосується безпосередньо чорнобильців, то у багатьох громадян виникають спірні питання щодо його застосування. Бо, приміром, у ряді статей закону поруч з вказаними категоріями потерпілих є посилання на безпосередній зв'язок останніх з чорнобильською катастрофою. Зокрема, в статтях 20, 21, 22, 48, 54, 55 та ін.

У зв'язку з цим Мінчорнобиль України звернувся до Комісії з питань Чорнобильської катастрофи Верховної Ради, а також до парламенту та уряду з питання визначення конкретних статей Закону, за якими надаються пільги та компенсації громадянам, які брали участь у ліквідації інших ядерних аварій, у ядерних випробуваннях, у воєнних навчаннях із застосуванням ядерної зброї. Крім цього, Мінчорнобиль подав і конкретні пропозиції з цього питання.

Виходячи з того, що «чорнобильське законодавство» має свою специфіку і окремі статті Закону поширюються лише на потерпілих від чорнобильської катастрофи і не охоплюють категорії потерпілих від інших ядерних аварій, Комісія з питань Чорнобильської катастрофи Верховної Ради України рішенням від 5.10.1994 р. запропонувала Кабінетові міністрів підготувати окремий закон, який би захищав інтереси таких громадян.

Кабінет міністрів доручив підготовку цього закону Комітетові з питань соціального захисту військовослужбовців при Кабміні спільно з іншими міністерствами та відомствами.

НАРОДЖЕНИМ У НЕВОЛІ

Моїх батьків під час війни було вивезено до Німеччини. Там у неволі я і народився.

Якщо ваша ласка, дайте відповідь, чи маю я право на компенсацію, яку надає Німеччина, та чи прирівнюють таких осіб до учасників війни?

В.Пилипенко.

Корюківка Чернігівської області.

В Українському національному фонді «Взаєморозуміння і примирення» та Мінсоцзахисту України повідомили, що ви маєте право на компенсацію та прирівнюєтеся до учасників війни. Звичайно, за умови, якщо на те є відповідні документи.

Для оформлення документів необхідно звертатися до місцевого відділу соціального захисту населення.

Донори працюють до зазначеного віку

Мій брат заслужений донор України. До пенсії йому залишилося ще два роки. Чи можуть донори вийти раніше на пенсію?

Р.Швець.

Дніпропетровськ.

Як повідомили нам у Міністерстві праці України, донори правом дострокового виходу на пенсію не користуються.

СКОРИСТАТИСЯ ПРИВАТЧЕКАМИ МОЖНА

Приватизував квартиру ще в квітні 1993 року. Коли оформляв документи, то видали мені довідку на одержання грошової виплати якимись квартчеками за квадратні метри площі, якої мені не достає.

Збігає два роки, але куди дівати ці чеки — не знаю?

М.Тимофеєв.

Кременчук Полтавської області.

Житлове управління Держжитлокомунгоспу повідомило, що, згідно з постановою Кабінету міністрів від 26.04.93 р., № 305, випуск в обіг приватизаційних житлових чеків здійснюється у вигляді приватизаційних депозитних рахунків, які відкриваються у відділеннях Ощадбанку України.

Тому громадянам, які виявили бажання приватизувати державне житло, депозитні приватизаційні рахунки на відповідну суму житлових чеків відкриваються у відділеннях Ощадбанку за місцем проживання на підставі списків, поданих органами приватизації.

Громадяни, які одержали відповідну суму житлових чеків у вигляді компенсації, можуть використати їх для викупу частки майна державних підприємств і земельного фонду.

БАГАТОДІТНИМ РОДИНАМ

Якими пільгами користуються багатодітні матері? Які виплати належать мені (маю дітей віком 10, 8,5 і 2 рочків). Чи надають таким сім'ям пільгові кредити для забудови?

Н. Дем'яненко.

Черкаська Лозова Харківської області.

Відповідає Міністерство праці України.

Згідно із законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» матерям (батькам), котрі доглядають трьох і більше дітей віком від 3 до 16 років, призначають грошові виплати у розмірі 100 відсотків мінімальної заробітної плати тим, хто має трьох дітей; матерям (батькам), які доглядають чотирьох і більше дітей — 200 відсотків мінімальної зарплати. З 1 січня 1994 року ці розміри становили 108 і 216 тисяч карбованців, у жовтні — 216 і 432 тис.крб., у листопаді — 324 і 648 тис.крб.

Крім того, на кожну дитину віком до 16 років (учням — до 18 років) призначається допомога у розмірі 50 відсотків мінімальної зарплати. З 1 січня 1994 року вона становила 54 тисячі карбованців, у жовтні — 158 тис.крб., у листопаді — 237 тис. крб.

Грошові виплати і допомога на дітей надаються за умови, якщо середньомісячний сукупний доход на кожного члена сім'ї за попередній квартал не перевищував трикратного розміру мінімальної зарплати. Ця сума з 1 січня 1994 року становила 360 тис.крб., а з жовтня фактичний середньомісячний сукупний доход за III квартал, підвищений у два рази, не повинен перевищувати 780 тисяч карбованців.

Законом України «Про державний бюджет України на 1994 рік» (стаття 14) тимчасово зупинено дію законодавчих актів України і нормативних актів Президента України та Кабінету міністрів щодо надання за рахунок бюджету кредитів та пільг за банківськими кредитами, за винятком обслуговування раніше наданих кредитів.

«ЧОРНА СМЕРТЬ» ЧИГАЄ НА КОЖНОГО З НАС

Чув, начебто британські вчені знайшли вірус СНІДу в муміях єгипетських фараонів. Крім того, в тій же Великобританії першого носія цієї хвороби буцімто було зареєстровано ще в 1959 році. Тож, судячи з цих фактів, СНІД не можна приписувати лише XX століттю.

Хотів би знати також статистику захворювань у нашій країні. Чи не загострилася вона з тих пір, як до України стали їздити звідусіль?

В. Сидорчук.

Бар Вінницької області.

Інформує Український центр здоров'я Міністерства охорони здоров'я.

СНІД порівнюють з «чорною смертю», або чумою. З'явившись у 70-ті роки XX століття, ця хвороба не знає зупину. І якщо світ не вживе кардинальних заходів, то, за прогнозами вчених, через 10—20 років людству загрожуватиме суцільне вимирання.

Посудіть самі. У 1981 році було виявлено лише декілька випадків захворювання, а вже через рік воно проникло до 16 країн (711 ВІЛ-інфікованих). Ще через 5 років біда охопила 113 країн.

Нині в світі нараховують 14—15 млн. дорослих і понад мільйон дітей, уражених вірусом.

В Україні перший випадок зараження ВІЛ-інфекцією зафіксовано 1987 року. На 1 листопада ц.р. зареєстровано 388 носіїв вірусу, з них 209 — іноземні громадяни, яких депортовано за межі країни, та 179 наших співвітчизників. З числа заражених захворіло СНІДом 34 чоловіка, з них 5 дітей. Загинуло — 15 чоловік, серед них 4 дітей.

Учені передбачають зростання темпів поширення ВІЛ-інфекції в Україні. Очікується, що кількість інфікованих громадян до 1997 року зросте в 3—3,5 раза порівняно з 1987—1994 роками і сягатиме 500 чоловік.

За відсутності ефективних засобів лікування, на думку експертів ВООЗ, проблему лікування СНІДу вдасться розв'язати не раніше 2010 року. Ефективну ж вакцину буде отримано близько 2000 року.

Тож будьмо обачними. «Чорна смерть» чигає на кожного з нас.

У СКРУТНУ ГОДИНУ

Нині таке життя, що бідного й поховати важко. Яку допомогу надає держава своїм громадянам на поховання?

С.Вітрянський.

Коростишів Житомирської області.

Роз'яснює Міністерство соціального захисту населення України.

Розмір допомоги на поховання визначено постановою Кабінету міністрів від 20 жовтня 1994 р., № 726. Нині вона становить 3 млн. 700 тисяч крб. для усіх громадян. Надається ця допомога за рахунок коштів державного соціального страхування.

У разі смерті пенсіонера виплачується допомога на поховання у розмірі двомісячної пенсії померлого, але не менше 3700 тис.крб., за рахунок коштів, з яких виплачується пенсія.

У разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні, теж надається 3700 тис.крб. (за рахунок коштів Державного фонду сприяння зайнятості населення).

Сім'ї померлого, у якого середньомісячний сукупний доход на одного члена сім'ї за попередній квартал не перевищував 1200 тис.крб., крім 3 млн.700 тис.крб., надається також додаткова грошова допомога на поховання у розмірі 1800 тис.крб. за рахунок коштів, з яких виплачується допомога на поховання.

Сторінку підготувала Надія КУЗНЕЦОВА. Тел. 441-86-50.

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД «ВІДРОДЖЕННЯ»

Програма «Трансформація гуманітарної освіти в Україні»

До уваги вчителів, вчених, письменників!

Відкритий конкурс за програмою «Трансформація гуманітарної освіти в Україні» триває. Міжнародний фонд «Відродження» (Фонд Дж.Сороса в Україні) спільно з Міністерством освіти України оголошують III тур конкурсу з гуманітарних та соціальних наук.

Як і на попередніх турах, метою конкурсу є оновлення системи гуманітарної освіти в Україні, створення різноманітної навчальної продукції, нових підручників та навчальних посібників для загальноосвітніх шкіл та університетів.

Близько тисячі авторів отримали гранти II туру в грудні 1994 року. Ви можете взяти участь у III турі. Конкурс проводиться з таких напрямів:

історія
психологія і педагогіка
філософія
культурологія
соціологія
література
економіка
екологія
політологія
географія
правознавство
логіка, пізнання, мислення
соціальна робота
людина, суспільство
дошкільне виховання, початкова школа.

Увага! III тур відкритого конкурсу має відмінності від попередніх турів і особливі вимоги до робіт.

— До розгляду приймаються тільки повністю готові рукописи (100 %), які раніше не тиражувалися.

— Перевага надається базовим підручникам та навчально-методичним комплексам.

Такий навчально-методичний комплекс має включати власне базовий підручник з курсу, книгу-коментар, збірник тестів до курсу або навчального предмета та, можливо, електронний додаток на дискетах для сумісних ПК. Базовий підручник курсу розкриває зміст тем курсу або навчального предмета через визначення, обгрунтування і логічне розгортання основних категорій, законів і моделей, проілюстрованих практичними ситуаціями функціонування економіки, соціології, екології та ін (особливо цінуються реальні приклади, побудовані на сучасному українському матеріалі). У базовому підручнику чітко визначаються головні висновки та контрольні запитання. Структура підручника будується таким чином, щоб по кожному з його положень можна було скласти конкурсне тестове запитання. Книга-коментар містить основні положення навчального курсу або предмета, є органічним додатком до базового підручника і призначається для вчителів або для проведення семінарських занять. Книга-коментар розкриває основні положення навчального предмета у вигляді різноманітних практичних рекомендацій, завдань та ситуацій. Збірник тестів включає контрольні матеріали, якими користується вчитель або викладач для проведення поточних, проміжних та іспитових тестів, а також студент для самостійної роботи. Електронний додаток на дискетах демонструє матеріал навчального предмета в ігровій формі.

— До розгляду приймаються спецкурси, які

— написані на актуальну тему;

— поглиблюють та розширюють основний курс, роблять його більш сучасним;

— викладаються не менш як у двох вищих навчальних закладах України за наявності відповідних програм навчання.

На III тур конкурсу приймаються підручники та навчальні посібники з таких пріоритетних напрямів:

Економіка: Економічна теорія; Теорія макроекономіки; Теорія мікроекономіки; Економічна історія та історія економічної думки; Управління, планування та державне регулювання економіки; Світове господство та глобальний розвиток; Економіка зарубіжних країн; Міжнародні економічні відносини; Економіка навколишнього середовища; Демографія та відтворення трудових ресурсів. Зайнятість та ринок праці; Міська та регіональна економіка; Соціальна інфраструктура.

Соціологія: Соціологічна концепція особистості; Соціальна структура, соціальні організації та соціальні інститути суспільства; Соціологія політики; Соціологія як навчальний предмет; Соціологія міста; Соціологія села; Військова соціологія; Громадська думка: проблеми дослідження і формування; Довідник з соціології; Соціологічне дослідження масових комунікацій; Соціологія сім'ї; Соціологія молоді; Громадсько-політична думка в Україні на рубежі XIX—XX ст.; Підручник для інтерв'юера.

Філософія: перевага надаватиметься підручникам з філософії «універсального», а не лише пропедевтичного характеру, які б охоплювали всі головні розділи сучасного філософського світорозуміння; Фундаментальним посібникам зі світової історії філософії разом з україномовними хрестоматіями (антологією текстів); Хрестоматіям та перекладам з філософії права, філософської антропології.

Логіка, пізнання, мислення: потрібні підручники з критичного мислення; з філософії та методології науки; з історії науки і техніки; з логіки для юридичних факультетів. Хрестоматії з сучасної західної філософії науки (тексти).

Історія: потрібні такі підручники, як: Оповідання з історії України (для 5 кл.); Історія стародавнього світу (для 6 кл.); Історія середніх віків (для 7 кл.); Нова історія України XIX — поч. XX ст.; Нова історія; Новітня історія України до II світової війни.

Культурологія: потрібна навчальна література з таких напрямів: теорія культури, історія культурології, окремих методологічних традицій (немарксистських) — структуралізм, семіотика культури, постмодернізм та ін.; Історія світової культури (по окремих культурно-історичних регіонах, по культурних епохах або стилях); Історія і теорія окремих культурних практик: релігія, мистецтво, стереотипи поведінки, етнокультури та ін.; Культура та інші сфери гуманітарного пізнання; культура та філософія (історія, соціологія, психологія, екологія, лінгвістика і т.п.); методичні дисципліни культурологічного спрямування: текстологія, документалістика, джерелознавство, археографія та ін.

Перевага надаватиметься посібникам з максимальним інформативним навантаженням, енциклопедіям-словникам, довідникам як узагальнюючого характеру, так і з окремих галузей культурології.

Література: для вивчення української мови у вузах і школах України потрібні підручники та посібники: Історія української літературної мови (теоретичний та практичний курси); Старослов'янська мова (теоретичний та практичний курси); Історія української мови (Історична граматика); Сучасна українська мова. Лексика і фразеологія; Синтаксис; Стилістика і т.д. Спецкурси: Давньоукраїнська мова; Проблеми походження і розвитку української мови; Українська лексикографія; Історія лінгвістичних шкіл; Течій та напрямів в Україні; Вивчення мови, стилів і напрямів окремих письменників; Теорія і практика літературного перекладу; Правила роботи з рукописними джерелами та стародруками; Діалектні особливості мови української діаспори; Історія лексикології; Історія фразеології; Історія фонетики, морфології, синтаксису; Походження та розвиток слов'янської писемності. Це далеко не повний перелік того, що потрібно нашим майбутнім вчителям мови й мовознавцям. Підручники з сучасної української мови й літератури для шкіл потрібні для кожного класу без винятку (і лише для деяких класів як альтернативні).

Література, секція «Іноземні мови». Кожний підручник з іноземної мови має обов'язково відображати лінгвокультуру країни, мова якої вивчається. Він повинен відповідати цілям, заради яких він пишеться, мова підручника має бути бездоганною. Майже всі наявні підручники є застарілими з точки зору тематики та методики. Переважна більшість підручників (98 %) спирається на російську, а не українську мову. Потрібні системні підручники для спеціалізованих та неспеціалізованих шкіл, розраховані на тривалий період використання, написані одним автором або під одним керівництвом. Обов'язковою умовою є врахування психологічних особливостей віку учнів та дотримання принципу послідовності, коли кожний наступний підручник є продовженням попереднього. Аналогічні вимоги і до підручників для вузів: необхідні підручники на весь період навчання з додержанням принципу послідовності. Необхідні підручники з практики іноземної мови та граматики іноземної мови з опорою на українську мову для спеціальних вузів.

Психологія: Потрібні підручники та навчальні посібники з галузей психології: Загальна психологія; Педагогічна психологія; Соціальна психологія; Юридична психологія; Психологія управління; Психологія особистості; Медична психологія; Вікова психологія; Зоопсихологія та порівняльна психологія; Основи інформатики та використання ЕОМ у психології; Патопсихологія; Психологія праці; Політична психологія; Профорієнтація і профвибір; Історична психологія по розділах психології: Психологія пам'яті; Психологія мислення; Психологія емоцій; Психологія чуттєвого пізнання; Психологія мови та мовлення; Психологія волі; Психологія характеру; Психологія здібностей; Мотивація поведінки.

Дошкільне виховання. Початкова школа: потрібні підручники та навчальні посібники з таких напрямів: Розвиток дітей дошкільного і молодшого шкільного віку; Аспекти управління і критерії оцінювання якості певної ланки освіти (дошкілля, початкова школа); Диференційоване навчання учнів початкових класів; Формування педагогічного мислення вчителя початкових класів; Формування пізнавальних інтересів молодших школярів (мотивація до навчання); Інтегровані курси та навчально-методичні посібники для початкової школи; Варіативні навчально-методичні комплекси та навчальні матеріали для учнів початкової школи, в тому числі з російською та іншими мовами викладання; Комплексні методики викладання базових дисциплін у школах I ступеня та дошкільних закладах; Комплексні методики підготовки вихователів дошкільних закладів і вчителів початкових класів в умовах багаторівневої освіти; Педагогіка і методика родинного виховання дитини.

Педагогіка: Як пріоритетні визначені такі підручники й посібники для шкіл та університетів: З розділу «Педагогіка» — Історія вітчизняної педагогіки; Історія педагогіки; Передові педагогічні технології XX ст. — світовий досвід; Коментовані тексти з проблем виховання (сучасні підходи). З розділу «Виховання» — Теорія і методика морального виховання школярів; Теорія і методика морального виховання студентів; Громадянське виховання; Виховна система загальноосвітньої школи; Гуманістичне виховання (гуманістична система виховання); Позашкільна робота з дітьми (на сучасному матеріалі); Дитячі та юнацькі організації (методичний довідник); Шкільні свята; Шкільне самоуправління; Дитині про її права; Педагогіка системного виховання (для загально-освітньої школи, педвузів, батьків); Діалог в сім'ї; Глобальне виховання. З розділу «Дидактика» — Система навчання, орієнтована на особистість; Диференціація та індивідуалізація навчання; Діалог у навчальному процесі; Педагогічні технології; Діагностика, експертиза педагогічних проектів; Сучасні методи і форми навчання; Розвиток особистості у процесі навчання; Гуманітаризація шкільної освіти; Ігрові методи навчання; Дидактика вищої школи; Дидактична енциклопедія.

Географія: Перевага надавитиметься роботам, які складатимуть навчально-методичний комплекс з кожного курсу географії, а саме: для загальноосвітньої школи — Загальна географія — підручник для 6 кл.; Методичні та дидактичні посібники для курсу «Загальна географія»; Підручники для поглибленого вивчення географії для 8—11 кл. (згідно з програмою); Робочі зошити, хрестоматії, посібники для учнів і вчителів з курсів географії 7—10 кл.; Словники-довідники для всіх навчальних курсів шкільної географії; Програма комп'ютерної підтримки 6—10 кл. для вузів — Політична географія; Методика викладання географії; Фізична географія материків і океанів; Географія України; Географія світового господарства з основами економіки; Ландшафтознавство; Метеорологія і кліматологія; Основи геології; Конструктивна географія; Посібники для лабораторних і практичних занять до названих напрямів (подаються разом з рукописами підручників).

Екологія: Цей напрям потребує підручників та посібників для дошкільної освіти й виховання, в тому числі загальних нормативних курсів із Загальної екології, Екології людини, Біосферології, Глобальної екології. А також спецкурсів із соціально-екологічних проблем, історії екології, екологічного права, екологічної політики, екології економіки, екології світогляду, екології моралі, екологічної психології, екологічної культури, природи і цивілізації, охорони природи; довідкової літератури, такої, як Екологічна енциклопедія, Екологічний атлас та ін.

Людина і суспільство: Комплекс навчально-методичної літератури з курсу «Людина і суспільство» або «Людина і світ» для старших класів загальноосвітньої школи.

Культура, мистецтво: Для III туру конкурсу визначаються такі пріоритетні напрями: Історія західноєвропейського мистецтва. Антична історія; Історія образотворчого Східного мистецтва; Історія українського мистецтва XX ст.; Історія монументально-декоративного мистецтва; Формоутворення в образотворчому мистецтві. Змістовність художньої форми; Підручник з історії українського театру; Історія зарубіжного театру; Постановка голосу і сценічної мови; Історія сучасної музики XX ст; Проблема виконавського стилю; Питання інтерпретації музики; Види мистецтва в музиці. Культурологічний світогляд. Філософія. Психологія; Західноєвропейська музика в різних жанрах.

До рукопису додаються документи, в яких зазначається:

— проблемне коло та навчальний предмет;

— конкретна вікова група, тип навчальної установи, на яку розрахований підручник;

— основні джерела написання підручника;

— девіз (конкурс анонімний: рецензенти та члени комісії не знатимуть імен авторів; девіз слід писати у правому верхньому кутку на всіх примірниках документів і на титулі рукопису);

— окремо подаються відомості про авторів: прізвище, ім'я, по батькові, вік, місце роботи, повну домашню адресу з поштовим індексом, номери службового та домашнього телефонів;

— обгрунтування актуальності підручника або навчального посібника (не більше однієї сторінки машинопису!);

— анотація.

Усі вищезгадані матеріали подаються у 2-х примірниках

Термін подання матеріалів на III тур: до 1 травня 1995 року включно.

Термін розгляду матеріалів III туру: до 1 липня 1995 року.

Підсумком III туру конкурсу є присудження конкурсною комісією грантів III туру, які надаються в середньому за 10 місяців. Рукописи, які пройшли експертизу конкурсних комісій, будуть видані пробним тиражем і передані на апробацію до загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів України. Всі авторські права зберігаються за автором роботи.

Координаційно-методичну роботу здійснює Виконавча Дирекція Програми «Трансформація гуманітарної освіти в Україні».

Прийом робіт здійснюється з 14 до 16 год. кожного робочого дня, кімната № 21.

Примітка:

Автори рукописів, які не пройшли конкурсу, можуть їх отримати у Виконавчій Дирекції Програми. Умови конкурсу не передбачають ознайомлення авторів із негативними рецензіями.

Адреса: 252135, Київ-135, пр.Перемоги, 10, к.22. Міністерство освіти України.

Тел.: 216-15-05, 274-21-69;

Факс 8 044 230-26-17.

До відома акціонерів ВАТ «Завод Укркабель»!

Правління ВАТ «Завод Укркабель» повідомляє, що чергові загальні збори акціонерів відбудуться 14 березня 1995 року у приміщенні клубу ВАТ «Завод Укркабель» за адресою: м. Київ, вул. Багговутівська, 14.

Початок зборів о 14-й годині.

Реєстрація учасників з 12-00 години.

Довідки телефоном: (044) 211-93-13.

Жарт номера

Нема дорожчої медицини, ніж наша безплатна медицина.

Тарас ЛЕХМАН.

(Квіткова пісня на ковбасний лад)

Зеленим полум'ям горить,

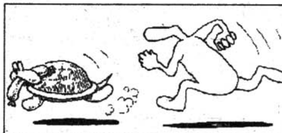
або Ретроградна ковбаса

Іще дрімають хижі каси,
Іще банкіри сито сплять –
Та вже цвітуть старі ковбаси,
Зеленим полум'ям горять.
Хай не маскується ні цвіллю,
Ані нулями ковбаса –
Її, мов чумку на весіллі,
В яру зариє комерсант...
...Свіжі ковбаси – тваринництва квіти,
Спомин далекий іще не погас
Де ви, свіженькі? Доступним привітом
З рук продавщиць усміхніться до нас.
Крізь комерційні структури і роки,
Наче святиню, несу уві сні
Свіжі ковбасоньки рожевощокі –
З милої шлунку весни.

Володимир СЕМЕНО.

Полтава.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Дошка об'яв

«Енергійний молодий чоловік виконає будь-яке ваше доручення».

Чорт забирай, юначе, де ж ви були раніше?! Доручаю вам негайно вивести нашу країну з глибокої кризи!

«Вишлю унікальний комплекс вправ для збільшення жіночої груді. Перевірено особисто. Серьога».

Гм... Ну то як тобі ведеться нині, Сергію?

Володимир КУЗЕМКО.

Страшний сон

Павло в ліжку серед ночі
Закричав уві сні:
– Помилуйте! Я не хочу!
Краще смерть мені!
Перелякана дружина
До Павла мерщій...
Він хлипає, як дитина,
І говорить їй:
– Страшне снилось – весь трушуся,
Не вірю й собі:
Ніби вдруге я женюся
Й знову... на тобі...

Семен САВЧЕНКО.

Юрій БОЛЬШАК

Операція «М...м...м...»

Льоня Голубков виглядав якось незвично. Найперше впадало в вічі те, що він страшенно постарів і до невпізнання змінився. З'явилися до болю знайомі кошлаті чорні брови, сиве волосся, зачесане назад, і знамениті на весь світ порухи щелепами. Льоня сидів на чільному місці за велетенським письмовим столом просторого керівного кабінету. А поруч з ним ніяково щулився пухленький кучерявий юнак, майже підліток.

— Сережа! — заскрипів, зашамкав хрипким баритоном Льоня Голубков. — Я недавно был у Ванги, так она мне все рассказала. Сережа — нас предали! Дело социализма в опасности, и, скорее всего, безнадежно. Хваленая новая молодежь из ЦК партии полностью развращена и перекуплена американским империализмом и его приспешниками и под их указку намерена тайно демонтировать завоевания социализма и реставрировать проклятый дикий капитализм! Нашу гордость и нашу силу — Советский Союз — ждет распад и разложение! И как бы нам ни хотелось не верить этому, я вынужден считаться со знаменитой старухой. Ведь ее предсказания до сих пор всегда сбывались.

Щелепа Льоні Голубкова дрібно затремтіла і з маленьких вологих щілинок, що ледь прорізалися крізь павутиння зморщок на мідного кольору обличчі, струмочками потекли гіркі сльози. Запала гнітюча тиша, в якій чулося лише гірке старече хлипотіння. Враз оте рюмсання урвалося, і Голубков рішуче витер кулацюгою сльози.

— Сереженька, сынок, — ніжно, але й водночас твердо вимовив старий, — только на тебя одного надежда. Я знаю способ, как им отомстить. Пусть это будет потом, не скоро, и уже без меня. Ты молод, времени у тебя хватит. Я заклинаю тебя сделать так, как я сейчас скажу.

Льоня Голубков зиркнув на великий настільний годинник, оправлений у рогате корабельне кермо, і продовжив:

— Когда начнется вакханалия разграбления общенародной собственности, добрые дяди дадут тебе огромные деньги. Они научат, как и что покупать и кому продавать. Ты будешь торгашествовать старательно и упорно, чтобы, как и положено комсомольцу, сделать дело по-настоящему — сказочно разбогатеть. Да, Сереженька, так надо! И когда о тебе узнает весь мир, ты станешь обещать людям удвоить, утроить, умножить их деньги. Ты будешь брать вклады всех желающих и многим выплачивать большие дивиденды, чтобы основная масса легковерных дураков поверила в возможность разбогатеть на халяву. И вот, в один прекрасный день, строго когда надо, ты перевернешь вверх тормашками эту гнилую химеричную пирамиду, и тысячи или даже миллионы обманутых простаков полностью обмишурятся. И тогда все они, отрезвев от горя и обиды, поймут, наконец, истинную цену проклятому капитализму и снова, как в семнадцатом, грянет Великая пролетарская социалистическая революция, которая сметет поганой метлой и новых богатых, и их продажных пособников.

Серьожа підхопився, виструнчився перед Голубковим і осінив себе піонерським салютом.

— Вот такую, брат, предстоит тебе осуществить операцию, — підсумував Голубков. — Назовем ее — м...м...м...

Операцией «МММ», — відрапортував розумник Сергій.

Леонід Ілліч Голубков трохи пововтузився і зняв зі своїх широких грудей одну з зірок Героя.

— На, — тицьнув зірку юнакові, — носи, когда выполнишь задание. М...м...м...

Мичання Голубкова якось неприродно затягнулося і все гучнішало та гучнішало. Нарешті воно переросло в нестерпне ревіння, і ... я прокинувся.

— Поки ти дрихнеш, ондечки по телевізору передали, що президента «МММ» Сергія Мавроді звільнили з тюряги, — збуджено сповістила дружина.

— І що, революція?! — підхопився я.

— Яка революція? — підозріло запитала жінка і на про всяк випадок скрадливо принюхалася.

— Так яка ж іще — нова Велика пролетарська соціалістична, — пробуркотів я спросонку і чи то з жалем, чи радісно додав:

— Операція м...м...м..., яку так довго й старанно плекало «МММ» — успішно провалилася!

З легким серцем я заплющив очі й знову поринув у нервовий тривожний сон, розфарбований яскравими картинками нової Великої пролетарської — палаючими «Опелями» та «Мерседесами» на фоні зубатих мурів московського Кремля, гігантськими натовпами, що немов чудернацька жива істота, пульсуючи, розтікалися вулицями та майданами білокам'яної.

Тисячі очманілих людей підтюпцем бігали по величезному роз'ятреному місту і натхненно й несамовито ревли нове призивне революційне гасло: М...м...м!.., м...м...м!.., м...м...м!..

Мал. Віктора АНТОНОВА.

Савелій ЦИПІН

Чиї проблеми?

Діалог народного депутата з народом

— Пане депутате, ось у нас зненароку збереглася давня листівка... Впізнаєте? Ваша — з вашою передвиборною програмою. Те ж саме повторювали й у своїх виступах по радіо, телебаченню, на зустрічах. Обіцяли зробити все задля народного добробуту. Чи вже забули?

— Забув — не забув... То вже мої проблеми.

— Але поки що нічого з обіцяного не виконали й, схоже, не збираєтесь виконувати. А ми ж вам тоді повірили й тому обрали.

— А то вже ваші проблеми.

— Калатали себе в груди: мовляв, так жити далі незмога, присягалися піднести життєвий рівень. Ну, то й як, піднесли? Чи лише свій власний?

— А то вже мої проблеми.

— Хто ж тоді має дбати за нас? Ми хіба живемо? Животіємо!

— А то вже ваші проблеми.

— Ви член депутатської комісії з економіки. Так от, чи відомо вам, що виробництво стоїть або діє днів зо два на тиждень?

— Ну от, а мені іноді доводиться працювати всі п'ять.

— Але ж вам за це належно й платять. А нам — ні.

— А то вже ваші проблеми.

— Ціни ж тим часом стрибають, мов шалені. Самі-то ви хоч іноді заглядаєте до крамниць?

— Це суто мої проблеми.

— Але як за такі ціни простій людині щось купити?

— А от вже ваші проблеми.

— А наша медицина? Йдеш до приватної лікувальні — плати, йдеш до державної — все одно викладай. Майже всі ліки мають побічну дію: тільки-но прибули — одразу щезають убік. Ви як до цього ставитеся?

— Це мої проблеми.

— Але як при цьому вижити?

— То вже ваші проблеми.

— А охорона порядку? Міліції, омонівців, національних гвардійців й усіляких плямистих розплодилося, неначе колорадських жуків на городі, а... Правильно кажуть: де порядок — там і вони, а де його нема... Які ваші міркування щодо цього?

— То моя проблема.

— Вночі ти навіть увечері жаско вийти на вулицю. Та й удома за сімома засувами не відчуваєш себе у безпеці.

— А то вже ваші проблеми.

— Пане народний депутате, а часом у вас не виникає сумнівів, що вам удасться добути у Верховній Раді до кінця терміну? Що ми можемо виявити до вас недовіру й відкликати? Й тоді наші проблеми нарешті стануть і вашими?

— Дарма, якраз щодо цього для мене — жодних проблем!..

Правила хорошого тону

§ 1. Мийте руки перед їдою, але якомога швидше, щоб за цей час ніхто не встиг усе з'їсти.

§ 2. Коли вас ріжуть — не верещіть, ніби вас ріжуть, а весело посміхайтесь.

§ 3. У громадському транспорті, помітивши контролера, швиденько поступіться місцем жінці і проштовхуйтеся до виходу.

§ 4. Не посилайте куди подалі продавщицю, слюсаря чи таксиста, не маючи при собі цепка, кастета або газового пістолета.

§ 5. Не плюй у криницю, не переконавшись, що тебе ніхто не бачить.

§ 6. Виделку потрібно тримати у правій руці, хліб — у лівій, а шматок сала — міцно.

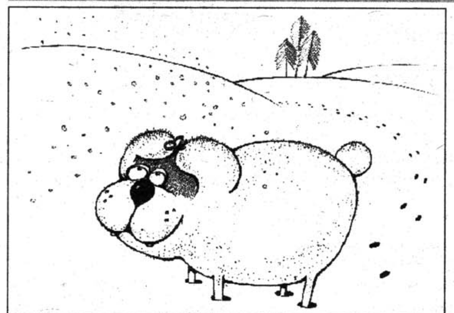
§ 7. Ніколи не запитуйте у жінки, скільки їй років, запитайте краще — коли її чоловік повертається з відрядження?

§ 8. Не розкидайтеся гранатами чи пляшками з запалювальною сумішшю — це непристойно.

§ 9. Ніколи не пийте з горла, якщо у вас немає стопки або гранчака, — вріжте по пиці Грицькові, який не потурбувався вчасно про сервіровку столу.

§ 10. Не колупайтесь у зубах сірником. Якщо у вас немає сірників — не колупайтесь цвяхом, ножицями чи зубилом.

Олександр ПЕРЛЮК.
Мал. Юрія ГОЛОВЧЕНКА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 509173.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311018.